

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KİLİS-MUSABEYLİ YÖRESİNİN FOLKLORİK
ÖZELLİKLERİYLE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ünal İMİK

HAZIRLAYAN
Ali TOHUMCU

MALATYA 2018

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KİLİS-MUSABEYLİ YÖRESİNİN FOLKLORİK
ÖZELLİKLERİYLE İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
Ali TOHUMCU**

**DANIŞMAN
Doç. Dr. Ünal İMİK**

MALATYA-2018

KABUL VE ONAY

T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KİLİS-MUSABEYLİ YÖRESİNİN FOLKLORİK
ÖZELLİKLERİYLE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
DOÇ. DR. ÜNAL İMİK

HAZIRLAYAN
ALİ TOHUMCU

Jürimiz 28/08/2018 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda bu yüksek lisans tezini (oybirliği) ile başarılı bulunarak Türk Müziği Anabilim, Türk Müziği Bilim dalında yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyelerinin Unvan Ad Soyadı

İmzası

1. Doç. Dr. Ünal İMİK (Danışman).....

2. Doç. Dr. Barış TOPTAŞ.....

3. Dr. Öğretim Üyesi Betül KARAGÖZ.....

İNönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun tarih vesayılı kararıyla bu tezin kabulü onaylanmıştır.

Unvan Ad Soyadı
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ONUR SÖZÜ

Doç. Dr. Ünal İMİK danışmanlığında Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum, 'Kilis-Musabeyli Yöresinin Folklorik Özellikleriyle İncelenmesi'' başlıklı araştırmanın bilimsel ve ahlaki kurallara aykırı düşecek yardıma başvurmaksızın tarafımdan yazıldığını ve yararlandığım tüm yapıtların hem metin içerisinde hem de kaynakçada yönetime uygun biçimde gösterimlerinden oluştuğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Ali TOHUMCU

ÖNSÖZ

Yapmış olduğum araştırmanın her safhasında ve her aşamasında bana tüm bilgi ve birikimleriyle destek olan tez danışmanım Saygıdeğer hocam Doç. Dr Ünal İMİK başta olmak üzere, eğitimim üzerine olan yaşantım boyunca üzerimde maddi ve manevi hakları bulunan Saygıdeğer hocam Dr. Öğr. Üyesi Ünsal DENİZ'e, araştırmanın yapıldığı yörede bana bilgi ve birikimlerini sunan, desteklerini esirgemeyen Sayın Garip ERCAN'a, manevi kardeşim Taner AKA'ya hayatım boyunca maddi ve manevi destekleri hep üzerimde olan başta kıymetli babam Mehmet TOHUMCU ve abim Tuncay Ceza TOHUMCU'ya, eşim Tuba TOHUMCU'ya ve manevi yönden her zaman yardımları üzerimde olan rahmetli annem Şükrüye TOHUMCU'ya sonsuz teşekkürlerimi arz ederim.

Ali TOHUMCU

ÖZET

Folklor, halkı bilme, tanıma anlamına gelen Türkçe karşılığı ‘‘Halk Bilimi’’ olan bir kavramdır. Halkın kültürel kimliğini ortaya koyan en önemli unsurlardan birisi de folklordur. Geçmiş yıllardan günümüze kadar gelen uzun bir süreç içerisinde Anadolu insanların gelenek ve göreneklerini gerek yazılı, gerek sözlü kaynaklar doğrultusunda yaşattıklarını ve kendilerinden sonraki nesillere aktardıklarını görmüş oluyoruz. Bu kültür aktarımlarını genellikle sözlü kaynaklar ve görsel kaynaklar oluşturmaktadır. Sözlü kaynaklar genellikle halk türküleri alanında, görsel kaynaklar ise genellikle halk oyunları alanında etkili olmuştur. Anadolu coğrafyasında insanları topluluk halinde bir araya getiren en önemli unsurlardan biriside şüphesiz ki halk oyunlarıdır. Halk oyunları icra edilen yörenin kimliğini, benliğini yansıtan kültür değerlerinden birisidir. Toplulukların geleneklerine bağlı kalarak icra ettikleri halk oyunları insanları bir araya getirirken uzlaştırıcı, barışçıl düşünceleri de bir araya getirmektedir. Geleneklere bağlı yaşayış biçimleri olan topluluklar kendi kültürel kimliklerini hayatlarının her safhasında ortaya koymuşlardır. Bu araştırma Kilis-Musabeyli Yöresindeki kültürel kimliğin araştırılması ve ortaya çıkan kültür değerlerinin incelenmesi hedefi doğrultusunda yapılmıştır. Bu doğrultuda araştırma, yazılı kaynaklardan sınırlı sayıda bilgiler elde edilerek, daha çok yöredeki alan araştırmaları ve yöre halkı ile mülakatlar ve bilgi edinmeler sonucu yapılmıştır. Alan araştırmasında Musabeyli Yöresinin köylerine gidilerek orda yaşayan kişilerle halk oyunları, gelenek ve görenek, kılık kıyafet, halk çalgıları ve halk kültürü hakkında mülakatlar sonucu elde edilen bilgilere ulaşılmış ve kayıt altına alınmıştır. Bu kişiler Araştırmanın Sözlü Kaynaklar bölümünde mevcuttur. Yazılı Kaynaklar ise araştırmanın Kaynakça bölümünde mevcuttur. Araştırma yöre kültürüne hizmet doğrultusunda bir sonraki yapılacak olan araştırmalara yol göstermek amacıyla yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Folklor, kültür, halk oyunları, halk kültürü, Musabeyli

ABSTRACT

Folklore is a concept that is 'public consciousness' which means to know and recognize the people. One of the most important elements of the cultural identity of the people is folklore. We have seen that Anatolian people live their traditions and customs in line with written and verbal sources and send them to the next generations in long period of time. These cultural transmissions often constitute verbal sources and visual sources. Oral resources were generally influential in the field of, folklore, and visual sources were generally influential in the field of folk dances. One of the most important elements bringing people together in a community in Anatolia is undoubtedly folk dances folk dances are one of the cultural values that reflect the identity and self of the place being performed. Folk dances, which are carried out by adhering to the traditions of communities, bring people together and bring them together in a conciliatory, peaceful way. Communities with tradition-dependent forms of life have revealed their cultural identity at every stage of their lives. This research was carried out in order to investigate the cultural identity in the Kilis-Musabeyli region and to examine the cultural values that emerged. In this context, research has been limited to obtaining a limited number of sources from the written sources, mostly as a result of field surveys and interviews with the local people and obtaining information. In the field research, the villagers of the Musabeyli region attended and recorded information on the people living there, resulting in interviews about folk dances, traditions and customs, costumes, folk dances, and folk culture. These people are available in the oral resources section of the research. The research was conducted in order to Show the way to the next research activities in the direction of local cultural services.

Key Word: Folk, culture, folk dances, folk culture, Musabeyli

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında Kilis'te doğdu. İlk ve ortaokul öğrenimini Kilis'te tamamladı. Lise öğrenimini Şanlıurfa Anadolu Güzel Sanatlar lisesinde tamamladı.2009 yılında Gaziantep Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuarını 2.likle kazandı ve 2014 yılında mezun oldu.2014 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anabilim Dalı Türk Müziği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programını kazandı.2015 yılından bu yana İnönü Üniversitesi Devlet Konservatuarı'nda kısmi zamanlı Öğretim Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	iii
ONUR SÖZÜ	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZET	vi
ABSTRACT.....	vii
ÖZGEÇMİŞ	viii
İÇİNDEKİLER	ix
RESİMLER TABLOSU	x
GİRİŞ	1
BÖLÜM I.....	19
1.YÖNTEM	19
1.1.Problem Durumu	19
1.2. Problem Cümlesi.....	19
1.3. Alt Problemler	19
1.4. Araştırmanın Amacı	20
1.5. Araştırmanın Önemi.....	20
1.6. Araştırmanın Modeli	20
1.7. Evren ve Örneklem	20
1.8. Verilerin Toplanması.....	21
1.9. Verilerin Analizi.....	21
BÖLÜM II	23
2. BULGULAR VE YORUM.....	23
2.1. Yörenin Halk Oyun Çeşitliliğine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	23
2.2. Yörenin Halk Oyunlarının Sergilendiği Mekânsal Özelliklere Yönelik Bulgu ve Yorumlar.....	39
2.3. Yörenin Kılık Kıyafet ve Takı Kültürüne Yönelik Bulgu ve Yorumlar	40
2.4. Yörenin Geleneksel Törenlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar	62
2.5. Yörenin Geleneksel Çalgılarına Yönelik Bulgu ve Yorumlar	67
SONUÇ	75
KAYNAKÇA	81

RESİMLER TABLOSU

Resim 1: Kilis Haritası.....	15
Resim 2: Musabeyli Haritası.....	18
Resim 3: Sırmalı Fes.....	43
Resim 4: Fistan ve Kemer.....	44
Resim 5: Önlük	45
Resim 6: Fermana	45
Resim 7: Kutlu Kumaştan Yapılan Dokuma Şalvar	46
Resim 8: Edik.....	47
Resim 9: Yemeni	47
Resim 10: Halhal	48
Resim 11: Gerdanlık	48
Resim 12: Gerdanlık	49
Resim 13: Terlik	49
Resim 14: Kirpi okuyla desen verilen Gömlek.....	50
Resim 15: Kutnu kumaştan yapılan Gömlek	50
Resim 16: Kırmızı Aba	51
Resim 17: Siyah Aba	51
Resim 18: Dokuma Kuşak	52
Resim 19: Şalvar.....	52
Resim 20: Bilek kısımları kirpi okuyla şekillendirilmiş Şalvar.....	53
Resim 21: Kırmızı Yemeni	53
Resim 22: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin ön taraftan görünümü	54
Resim 23: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin arka taraftan görünümü.....	55
Resim 24: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin sağ taraftan görünümü	56
Resim 25: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin sol taraftan görünümü.....	57
Resim 26: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin ön taraftan görünümü.....	58
Resim 27: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin arka taraftan görünümü.....	59
Resim 28: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin sağ taraftan görünümü	60
Resim 29: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin sol taraftan görünümü	61
Resim 30: Gümüslü Zurna.....	68
Resim 31: Kartal kanadından yapılan Zambır	68
Resim 32: Kamıştan yapılan Düdük	69
Resim 33: Bağlama	69
Resim 34: Cümbüş.....	70
Resim 35: Keman.....	71
Resim 36: Kabak kemane	72
Resim 37: Asma Davul	73
Resim 38: Zilli tef	73

GİRİŞ

Folklor Kavramı

Folklor (Halk Bilimi) kavramına yönelik günümüze kadar yapılmış çeşitli tanımlarına göz atacak olursak, karşımıza birbirine benzer yaklaşımlar sergileyen çok sayıda tanım çıkacaktır. Sayın Ülkütaş'a göre folklor; İngilizceden alınmış bileşik bir isimdir." Folk" halk ve "Lore" de bilgi, inceleme demektir. Bu itibarla Folklor halkı bilme, halkı tanıma anlamına gelen bir kelimedir. Bu kelimeyi ilk önce yani 1846'da İngiliz muharrirlerinden "Williams John Thoms" Almanların "Volksepas", "Volslied", "Volksfet" gibi kelimelerini taklit ederek böyle toplu bir şekilde kullanıp ortaya atmıştır. Bu kelime zamanla tutunarak belli bir bilim dalının adı olmuştur. Bugün bütün bilim dünyası bunu böyle kullanmaktadır. Yalnız Almanlar, Folklor kelimesini bilmekle beraber, bu konuda daha çok "Volkskunde" kelimesini kullanmaktadırlar. Bu da halkı bilme, tanıma anlamına gelen bileşik bir kelimedir (1973:23).

Sayın Tan'a göre Folklorun Türkçe anlam karşılığının "Halk Bilimi" olduğunu anlamış oluyoruz. Halk Bilimini halkı araştıran bilim olarak da adlandırabiliriz. Folklor Halkın geleneğe bağlı maddi ve manevi kültürünü kendine özgü metotlarla derleyen, araştıran, sınıflandıran, çözümleyen ve halk kültürü üzerinde değerlendirmeler yapan bir birimdir (1985:7).

Bir başka kaynakta ise, folklor terimi şu sözlerle anlatmıştır; Folklor Bir ülkede yaşayan halkın kültür ürünlerini, geleneklerini, törelerini, inançlarını, müziğini, danslarını, oyunlarını, masallarını, öykülerini, halk hekimliği gibi etkinlik ve ürünlerini inceleyerek birbirleriyle ilişkilerini saptayan; kaynak, evrim, yayılım, iletişim, değişim sorunlarını kendine özgü yöntemlerle çözmeye sonuç, kural, yasa ve kuramları bulmaya, çalışan bilim dalıdır <<<http://www.kisabilgi.org/folklor-nedir>>> (Erişim tarihi:10.04.2018).

Halk Oyunu Kavramı

İnsanlar hayatın her alanında yaşayış biçimlerini ve kültürlerini sergilemektedirler. Bu alanlardan biride oyunlardır. Oyunlar halkın aynası olup halkın duygu ve düşüncelerini yansıtmışlardır. Oyunlar genellikle dans şeklinde olup

oynandığı toplumun özelliklerini gelenek ve göreneklerini ezgi ve ritim eşliğinde figürler sayesinde anlatır buna ise Halk Oyunları denir.

Halk Oyunlarının tanımı hakkında Sayın Kağıtçıbaşı şu ifadeleri kullanmaktadır; Türkçede ‘‘Halk Dansları’’ yerine çoğu kez ‘‘Halk Oyunları’’ denir. Yörelere göre farklılıklar taşıyan halk oyunları değişik adlarla, değişik müzik, giysi ve hareketlerle oynanır. Halk oyunlarının bayram, şenlik, düğün, askere gidenleri uğurlama, karşılama gibi her türlü toplu eğlenti ve gösteride yeri vardır (1988:10).

Sayın Demirsipahi Halk Oyunları tanımını şu sözlerle ifade etmektedir: Ulusal müziğimizin bünyesine göre oyun kuran kişilerle, adları bilinmeyen halk sanatçılarının kurgularına dayanan düzenlilik,(ritim) kurallarına bağlı olarak müzik eşliğinde yapılan tartımlı hareketlere oyun denir. Oyunlar bir ulusun duygu ve düşüncelerine dayalı ise Ulusal Oyun (Halk Oyunları, Milli Oyun) adını kazanır (1975:8).

Sayın Ercan’a göre Halk Oyunlarının tanımı şöyledir: İnsanların duygu ve düşüncelerini belirli bir ritim kalıbı ve ezgi kalıbı içinde hareketlere döküp sergilediği ahenktir. Halk oyunu halkın hüznünü, sevincini, acısını yansıttığı en önemli kültürlerden biridir. Nesillerdir bu kültür devam etmektedir.(Ercan, 14.01.2018).

Sayın Duygulu ise halk oyunlarını şu ifadelerle açıklamıştır: Bulunduğu yörenin kültürel özelliklerini bünyesinde barındıran, o yörenin davranış kalıplarının vücut hareketleri (figürler) haline getirilmesiyle estetik bir beden dili niteliğine bürünmüş yerel oyun, dans. Tabirin halk arasında yaygın bir kullanımı yoktur, şehirli ve profesyonel dansçılar arasında, diğer dans çeşitlerinden farkını ortaya koymak için kullanılır (2014:224).

Sayın Tilki ise halk oyunlarına yönelik görüşlerini kişisel görüşmemizde şu sözlerle ifade etmiştir. Toplumun bir araya gelerek sergiledikleri hareketler bütünlüğüdür. Bu hareketleri ezgiler ve ritimler eşliğinde belirli bir tartım kalıbı içerisinde yaparlar. Halk oyunu yöre halkının kimliğini yansıtır tıpkı bir ayna gibidir (Tilki .(14.01.2018).

Kültür Kavramı

Kültür insanların yaşadıkları coğrafyalara göre, farklılık gösteren gündelik yaşayışlarına da yansıyan alışkanlıklarıdır. Her toplumda Kültür önemli bir yeri kapsamaktadır. Toplumların yaşayış şekillerine baktığımız zaman kültür seviyelerini ve farklılıklarını kolayca görmüş oluruz. Çünkü kültür hayatın her alanında kendini göstermektedir. Özellikle toplumların özel günlerinde ve törenlerinde yapmış oldukları farklı gelenek ve göreneklerinde o topluluğun kültürünü görmüş oluruz. Anadolu coğrafyası da farklı kültür değerlerini içerisinde barındırma özelliğini taşımaktadır. Güneydoğu Anadolu bölgesindeki toplumların yaşayış biçimlerine baktığımız zaman iki ayrı şehrin veya iki ayrı beldenin kültür farklılığını her alanda görmüş oluruz. Genellikle kültür farklılıkları giyim kuşamda ve o bölgede yapılan Özel törenlerde kendini göstermektedir. Bu törenler düğün töreni, cenaze töreni gibi tamamen insanların yaşayış biçimlerine göre şekillenen törenlerdir. Düğün törenlerinde oynanan halk oyunlarının bölgelere göre figür ve giyim kuşam farklılıkları kültür kavramını ortaya çıkarmış olur.

Sayın Kağıtçıbaşı Kültür kavramını şu sözlerle ifade etmiştir Kültür sözcüğü ‘‘ekin ekme, yetiştirme’’ anlamındaki culture sözcüğünün Fransızca okunuşuyla dilimize yerleşmiştir. Tıpkı bir çiftçinin önce sürerek sonra tohum serpererek bir toprağı ekip ürün yetiştirmesi gibi bir insanda eğitim yoluyla yetiştirilir (1988:172).

Kültür kavramını Sayın Ültanır şu sözlerle ifade etmiştir; Kültür, yapısal ve bireysel bileşenleri içerir. Kültürü kuracak olan davranımlar, sübjektif sezinlemelerle ve çevrenin yorumlaması ile bağlantılıdır ve kültür bunun için farklı görünüş biçimlerine sahip olabilir. Kültür, bireylerin potansiyellerini biçimlendirip değiştirebilir (2003:302).

Sayın Çelikten Kültür kavramını şu sözlerle ifade etmiştir; Kültür ayrıca kişileri uzun dönemli yaşamları için motive etme yolunda onlara entelektüalizm kazandırıp bu dönemdeki edinimlerinin faydalarını algılamalarını sağlayan dolayısıyla kısa vadeli amaçlar için onları fırsatçı davranıştan caydıran bir unsurdur (2005: 272).

Halk Oyunlarının Kültürümüzde Önemi

Halk oyunları halk kültürünün önemli bir dalıdır. Toplumlar kendilerine ait olan kültür değerlerini bir sonraki nesillere aktarmaya özen göstermişlerdir. Halk oyunları

kültürü ise bu aktarımın bir parçasıdır. Geçmişten günümüze kadar gelen süreçte halk oyunları kültürü gerek sözel gerekse usta çırak ilişkisi içerisinde aktarım şekliyle günümüzde var oluşunu sürdürmektedir. Halk oyunları insanları birbirine bağlayan en önemli unsurlardan biridir. Kardeşliğin, dostluğun, barışın sembolü olan halk oyunları toplumların aynası olma niteliğini taşır toplumların ortak değeri ve kültürü olma özelliğini gösterir.

Sayın Akyıldız Halk Oyunlarının Kültürdeki etkisini şu sözlerle ifade etmiştir; Oyun, kültürün doğuşunda başlıca etkidir." Buna göre kültürün kapsamı içinde yer alan sanatın da kökeninin "oyun" olduğunu ve sanatın doğuşunda önemli bir rolünün bulunduğunu söylemek mümkündür (2000: 14).

Sayın Çakır Halk Oyunlarının Kültürümüzdeki önemini şu sözlerle ifade etmiştir; Halk kültürünün önemli dallarından biri şüphesiz ki, halk oyunlarıdır. Halk oyunları, toplumun duygu ve düşüncelerini yansıttığı gibi, bireyleri birbirine kaynaştıran, dostluğu kardeşliği pekiştiren bir unsurdur (2009:9).

Anadolu'da Halay Kavramı

Anadolu'nun her bölgesinde kendine ait kültürel anlamda birçok zenginlik ve öznellik vardır. Bu zenginlikler insanların yaşayış biçimlerine, kültürlerine, gelenek ve göreneklerine yansımıştır. Her ne kadar farklılık olsa da ortak noktalarımızdan biriside halaydır, Halayı açıklayacak olursak İnsanların müzik ve ritimlerin ahengiyle ortaya sergiledikleri figürler olarak tanımlamış oluruz. Halay bir topluluk oyunudur, birçok kişiyi bir alanda bir araya getiren halay toplumun bir nevi birleştirici özelliğini de taşımaktadır. Halayların bölgeden bölgeye değiştiği figür farklılıkları ise o bölgede yaşayan insanların geçmişte yaşadıkları göç, sıkıntı, ölüm ve eğlenceye yönelik sergiledikleri ritim ve ezgilere uygun oyun biçimleridir.

Uzunkaya Halay hakkında şu görüşleri aktarmıştır;Anadoluda genellikle 3-12 kişilik topluluklarla, belirli bir düzen içinde,sözlü yada sazlı ezgiler eşliğinde oynanan halk oyunlarına verilen ortak ad. Halaylar bölgelere,oyunların kaynaklandığı olaylara,eşlik eden çalgılara, oyuncuların cinsiyetlerine, oynanış biçimine ve ezgilere göre değişik adlar alır. Oyuncu sayısı bölgelere ve oynanan oyunun özelliklerine göre değişir (Uzunkaya İstanbul Teknik Üniversitesi,2005:9).

Özkınacı Halay hakkında Şu görüşleri aktarmıştır; Halay bir topluluk oyunudur, mutluluğu, sevinç ve ölümü çağırır, kiŐinin duygu ve düşüncelerini hareketler serisine çevirerek uygulamalı anlatım biçimidir (Özkınacı. 20.01.2018).

Gazimihal'in aktarımın'a göre "Halay en az kiŐiden başlayarak yerin müsaadesi ve oyuncuların sayısı nispetinde kadrosu genişleyebilen toplu oyun adıdır (Gazimihal Akt.Uzunkaya İstanbul Teknik Üniversitesi.2005:10).

Halay kelimesinin anlamı konusunda birçok görüş belirtilmiŐtir, "Alay" yada "Aley" sözcükleri ile bağlantılı olup, "topluluk" manasında kullanıldığı düşüncesi ağırlık kazanmıştır "Halay, hale, alay, aley, Halley, alley, bulay, buley"şekillerinde görölmekte olan geniş olarak halay şeklinde bilinen manası üzerine çeşitli görüşler vardır (Eroğlu Akt.Uzunkaya İstanbul Teknik Üniversitesi,2005:9).

Halayın çeşitli sözlüklere ve ansiklopedilere göre anlamları birçok araştırmacı tarafından ortaya koyulmuŐtur. Türkçe sözlüğüne göre "Alay"; herhangi bir törende veya gösteride yer alan topluluk, çok kalabalık halk ağzında bütün ve hep, askerlik genel olarak üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu anlamlarına gelmektedir ("Alay Maddesi ".Türkçe sözlük. Cilt;1,Ankara: Türk Dil Kurumları Yayını.1998:46).

Davul ve zurna eşliğinde, toplu olarak oynanan, en az üç kiŐiden başlayıp genişleyebilen, toplu düz dizi halinde ve disiplinli bir şekilde oynanan, kadın ve erkek karışık el ele tutuŐarak halka teşkil ederek ve muntazam ritimlerle ayak vurarak oynanan oyundur (Sarisözen Akt.Uzunkaya.İstanbul Teknik Üniversitesi.2005:10)

Anadolu'da eşlik türkülerin ya da figürlerin kaynaklandığı olay, yer ya da kiŐilerin adını taşıyan yüzlerce halay saptanıŐtır. Halaylar düğün, niŐan, kına gecesi, dini ya da resmi bayramlar nedeni ile düzenlenen törenler, askere uğurlama, doğum vb. gibi toplu halde yapılan her türlü eğlentide oynanır (Ekmekcioğlu Akt. Uzunkaya. İstanbul Teknik Üniversitesi.2005:13).

Halayın Türk Halk oyunlarındaki yerini ve önemini başka bir kaynak Şöyle aktarmıştır; halay Türk halk danslarından biridir, daha çok Sivas ve Erzurum yörelerinde oynanır. Bir çeŐit ağır <<bar>>karakterini taşır. Halay oynayanlar kol kola

tutunurlar, en başta bulunan oyuncunun elinde bir mendil vardır, bu oyuncu diğerlerini idare eder. Halaylar bölge halkının özelliğine göre, eşlik eden çalgılara, halayın çıkış sebebine, oynanış şekline ve ezgilere göre değişik isim alır. Halay davul, zurna olmadan, oyuncuların söylediği ezgilerle de oynanır. Ege bölgesindeki halaylar saz ve diğer çalgı aletleriyle çekilir. Bazı halaylar da def, darbuka ve klarnet eşliğinde oynanır. Sadece erkekler veya yalnız kadınlar tarafından oynanan halaylar olduğu gibi, kadın erkek karışık oynananlar da vardır. Halay oynayanlar bölgenin özelliğine göre mahalli kıyafetler giyerler. Genellikle erkekler poşu, yazma, işlik, şal, kuşak, cepken, gömlek, şalvar yemeni veya çarık; kadınlar ise, yazma, fes, başörtü, üç etek, şalvar, kuşak, çarık veya yemeni giyerler. Halaylar bir, iki ve üç bölümlü olabilir. Çoğunda sona doğru hızı arttırılır. Halayı idare eden başta bulunan halay başıdır. Buna "baş çeken" ve "sıra başı" gibi isimler verilir. Halay oynayanlar bölgenin özelliğine göre mahalli kıyafetler giyerler. Genellikle erkekler poşu, yazma, işlik, şal, kuşak, cepken, gömlek, şalvar yemeni veya çarık; kadınlar ise, yazma, fes, başörtü, üç etek, şalvar, kuşak, çarık veya yemeni giyerler. Halaylar bir, iki ve üç bölümlü olabilir. Çoğunda sona doğru hızı arttırılır. Halayı idare eden başta bulunan halay başıdır. Buna "baş çeken" ve "sıra başı" gibi isimler verilir. <<<https://www.nedir.com/halay>>> (Erişim Tarihi:17.01.2018).

Kılınç'a göre Halay ve Yörede oynanan Halay Kavramı; Kilis yöresinde oynanan oyunlar halay özelliği taşımaktadır. Halay genel anlamıyla alay kelimesi ile ilişkilendirilerek, sıra dizilmiş, kalabalık, insan topluluğu anlamında yorumlanmaktadır. Yörede halaya, halay, haley veya aşiretler (abdallar) arasında halaka da denilmektedir. Fakat halay kavramının bir de anlam derinliği bulunmaktadır. Çünkü yörede halay ciddi bir olgudur. Halayın dizim sırası, halaya katılmak halayın başında ve yanında oynamak, halayı yönetmek,(meydancı) bey ve aşiret ilişkisi halaydan ayrılmak, belirli kurallar çerçevesinde yapılır. Bu bağlamda; halaylarda mitolojik olgular da görülmektedir. Türklerin gök tanrı inancı inancında ay ve güneşin önemli bir yeri ve anlamı vardır. Türk Şamanik inancında ay erkek,(ay dede),güneş dişi olarak algılanır. Alay bu inancın değirmileşmiş (dönen yuvarlak) ifadesidir. Yani halay ayın yeryüzündeki somut yansımasıdır. Bu yansıma içerisinde erkek ve kadın olgusunun halay ve diğer oyunlarda yer alması da ay ve güneşin bütünlüğünü yansıtır. Türk illerinde gök tanrıya yakınlığı ve yuvarlak oluşu nedeni ile dağlar, uzun ağaçlar ve sulara kutsallık atfedilmiştir. Oyunlar ağaç etrafında çember biçiminde dağlarda ve su kenarlarında oynanmıştır. Bu

anlamda, Türk Halk Oyunları'nda; dönme, dönen yarım ay ve değirimsi (çember) yani dönme ve çember biçimi iki ana öğedir. Türk Halk Oyunları'nın temelini oluşturan halay, bar, horon ve zeybek gibi oyun kümeleri biçimlerinde de aynı öğeler görölmektedir. Türkler İslam'dan sonra da gök tanrı inancının Allaha yalvarışa dönüşerek genişlik ve derinlik kazandırılmıştır. Günümüzde yapılan İslam anlayışı doğrultusundaki sema, semah ve zikir ayin ve törenlerinde de aynı döngüyü görmemiz mümkündür. Halay kavramı ile ilgili, Gaziantep ve Kilis yöresinde halay ve gelin almada söylenen, "Allah...döndüre, doostdost, eheeyy yohyoooooh" ile "Gelini bindirin taya yönünü döndürün aya Zeynep gelin oldu, Gelin değil tüylü maya nara ve mani biçimi örneğinde de görüldüğü gibi Halayın sıradan kalabalıklar değil, Ay'ın yeryüzündeki yansıması anlayışını güçlendirmektedir (2012:257)

Ercan'a göre yörede oynanan Halay kavramı ve geleneği şöyledir: Halayı açıklayacak olursak Halay İnsanların bir araya gelerek Müzik ve Ritim eşliğindeki sergilemiş oldukları oyun tavrıdır. Yörede oynanan halay geleneğine göre Erkek Halaylarında Erkekler halayın baş kısmında bulunur, kadınlar ise halayın son kısımlarında bulunur erkekler erkeksi tavırlar sergileyerek oynarlar. Kadınlar halayında kadınlar tamamen kendileri oynarlar Ayrıca karma halay dediğimiz kadın ve erkeğin karışık şekilde halayda bulunması akraba bağlılığı esasında olup oynanmaktadır. Yalnız kadın halaylarında kadınlar halay dizilimini kendileri yapmaktadır. (Ercan.19.01.2018).

Kılınç'a göre Halay Geleneği şöyledir; Yöre halaylarında oyunların yavaştan hızlıya doğru sıralanışdır. Oyunların ayak, adım, ,ezgi, ritim yapısı ile oyundaki anlatım doğrultusunda kümelenmesidir. Bu küme, kabalar, düzler ve şirvaniler, galatalar, sallamalar, oğuzlu, mani, hoplatma ve türkölü oyunlardan oluşmaktadır. Halaydaki oyunlar bu gelenek çerçevesinde doğal olarak yıllardır oynana gelmiştir. Yörede halay geleneğine göre, halayın bir ağır oyun ile başlaması geleneğinden kaynaklanarak, oyuncunun biliyorsa kabalardan, bilmiyorsa düzlerle halayın başlamasını sağlar. Ardından doğal olarak galata ve sallamalardan bir oyunla devam ederek, karma adımlardan oluşan herhangi bir oyunu seçmesiyle halay devam eder. Karma adımlı oyunların kendi içerisinde de ayrıca bir oyun geleneği vardır. Yani oyuncu galata dan sonra sıradan bir oyunu seçemez. Önce oğuzlu, hadediye veya benzer oyunlarından bir tanesini seçer. Sonra mani veya koseyri veya benze oyunlarından bir

oyun seçerek üçayak biçimi oyunlara geçilir. Genelde üçayak biçimi oyunlar, gideri hızlı oyunlar olduğu için, halayda doruğa ve doyuma ulaşmak için tercih edilmektedir. Üçayaklar türkülü de olabilmektedir (2012:257).

Kılıncı'a göre Yöre halaylarında dizim ve tutuş biçimleri şöyledir;

1-Erkek Halayları; Bunlarda sadece erkekler bulunur. Erkeksi tavırlar ön plandadır. Örneğin; Tüm kabalar, susam.

2-Kadın Halayları; Bunlarda sadece kadınlar bulunur. Kadınsı tavırlar ön plandadır. Örneğin: Yağlık kenarı, Teze gelin

3-Erkekler başta, kadınlar sonda dizilir, Bu halay diziliminde erkekler ile kadınların yan yana bulunduğu yerlerde akraba olmaları veya arada çocuk bulundurmaları gerekir, halayın sonunda ise yaşlı bir kişi veya düğünün meydancısı bulunur, bu kişi halaya yeni katılacak insanların dizime uygunluğunu sağlar. Örneğin: Kabalar, Düzler

4-Erkekler ve kadınlar karma olarak sıralanır. Bu biçim dizilimlerde de erkek ve kadınların akraba olması ve halay sonunda bir erkek bulunması gerekmektedir. Örneğin: Düzler, üçayaklar belirli bir dizim şekli olmayan karma oyunlar. Örneğin: Karşılama köye giriş gibi (2012:257-258).

Kilis İli Hakkında Genel Bilgi

Kilis doğası ve yerleşmeye elverişli coğrafyası ile tarihsel süreçte pek çok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Bu uygarlıklar Kilis'in kültür hazinesine birçok eser bırakmış olup kültür zenginliğini de günümüze miras olarak taşımışlardır. Günümüzde isminden pek fazla söz edilmese de tarihsel süreçte adından pek çok kez söz edilen Kilis, stratejik bakımdan da çok önemli bir konuma sahiptir. Osmanlı İmparatorluğu zamanında sancak olan Kilis, Cumhuriyet döneminde de sınır ili olarak önemini ve konumunu hassasiyetle ortaya koymuştur.

Sayın Helvacıkara ya göre Kilis'in ev sahipliği yaptığı uygarlıkların birkaçı sıralanacak olursa; "Babil, Hitit, Hurri-Mitani, Arami, Asur, Med, Pers, Makedonya, Bizans, Roma, Selçuklu, Memlulu, Osmanlı vb." uygarlıklara ev sahipliği yapmıştır Bu konuda daha detaylı bilgi verilecek ve Kilis tarihini kökenine inilecek olursa, kent merkezinin 5 kilometre kadar güneydoğusunda, Oylum Höyükte sürdürülen arkeolojik

kazı çalışması sonuçlarına göre, yörenin tarihi Geç Kalkolitik Çağa (M.Ö.3500-3000) kadar uzanmaktadır. Ele geçen Hitit kaynaklarına göre M.Ö 1460'lı yıllarda Halep Krallığı'na bağlı olan yöre, Hitit Kralı II.Hattuşaş Döneminde (M.Ö.1420-1400) Halep ile birlikte Hitit egemenliğinden çıksa da, Kral II.Suppililuma'nın (M.Ö.1190-1180) Suriye seferinde tekrar Hitit İmparatorluğu'na bağlanmıştır (2012:17-20).

Kilis şehrimiz birçok medeniyete ev sahipliği yapması, zengin bir kültür mirasına da sahip olmasına imkân sağlamıştır. Sayın Bebekoğlu ve Tektuna ise, Kilis'in Neolitik Dönemden bu yana yerleşim yeri olduğunu şu sözlerle aktarmışlardır: Kilis ve çevresi Anadolu Mezopotamya Kuzey Suriye ve Mısır gibi eski uygarlık merkezlerinin geçiş bölgesinde yer almaktadır. Bu nedenle Neolitik Dönemden itibaren kesintisiz olarak insan yerleşimlerinin izlerini taşımaktadır. Arkeolojik haritaları ve çeşitli kaynaklar Ciliza, Cyrrhus, Kirus, İlezi, Killiz, Ursum, Haşşum gibi kent yerleşim yerlerine işaret etmektedir. Ancak yakın çevredeki kent yerleşimlerinin farklı noktalarda olması, savaşlar ve doğal nedenlerle bölgede bulunan büyük bir şehir yerleşmesinin zaman içinde yer değiştirmiş olduğunu düşündürmektedir (2012:185).

Bu konuda Sayın Kesicinin Kilis'in M.Ö 'ki tarihi hakkındaki ifadeleri şöyledir; Kilis'in bir yerleşme yeri olarak ne zamandan beri var olduğu ve hangi devirde şehir yerleşmesi durumuna geldiğini ortaya koymak oldukça zordur. Anadolu, Mezopotamya, Kuzey Suriye ve Mısır gibi en eski uygarlık merkezleri arasında yer alan Kilis çevresi, Alt Paleolitik'ten beri meskûndur ve bu en eski zamanlardan günümüze kadar insanların yaşadığı yerler arasındadır. Kargamış, Sakçagözü, Gedikli (Kara hoyuk) ve Tilmen höyükte gün ışığına çıkarılmış olan arkeolojik buluntular, bölgenin Kalkolitik dönem ve belki de daha öncesinden (Kargamış'ta Neolitik) itibaren yerleşilmiş olduğuna işaret etmektedirler. M.Ö. II bin yılında ise Asur ve Hitit yazılı kaynakları, bölgenin politik durumu hakkında ayrıntılı bilgi vermektedirler. Özellikle M.O. 1525 yılında tarihlenen Telepinu metni, Hitit kralı I.Hattuşil'in Toros geçitleri ve Kilikya üzerinden gelerek Alalakh-TellAçana'yı yakıp yıktığını ve Kargamış'a kadar olan bölgeyi Hitit hâkimiyeti altına soktuğunu, Kral Mürsili'ninde Halpa-Halep'i aldığını belirtmektedir. Yine Halep ve yakın çevresi, Büyük Hitit İmparatorluğu döneminde II. Tudhaliya (M.Ö.1490), II. Hattuşil (M.Ö. 1420) ve I. Suppiluliuma (M.Ö. 1370) tarafından Hitit-Mitanni çekişmeleri sırasında Hitit İmparatorluğu topraklarına katılmıştır. Bölge Asur kralı

I.Tiglatpileser'in M.Ö.1100 yılında Kargamış'ı almasıyla Asur Krallığının egemenliği altına girmiştir. Bu kral döneminde tarihlenen ve Kuyuncuk-Ninive'de ele geçmiş olan Asur çivi yazılı bir mektupta Ki-li-zi kentinden krala (Asur) hitaben bir mesaj yer almaktadır. Bu belgeden hareketle Ki-li-zi kentinin bugünkü Kilis olması ihtimal dâhilindedir (1995:247).

Kilis her dönemde olduğu gibi, Osmanlı imparatorluğu döneminde de bölgesinin oldukça önemli bir ticaret ve kültür merkezi özelliğini korumuştur. Konuya yönelik araştırmasında Sayın Akis şu ifadelere yer vermektedir: Ortaçağ ve Osmanlı Dönemi Kilis'i bir bütün olarak ele almak mümkün olmasa da en azından iki aşamada değerlendirmek gerekmektedir. Bunlar; Şehir merkezi olarak Kilis ve bölge olarak Kilis olmak üzere ayırmalıdır. Öncelikle Kilis şehrinin Orta Çağlar boyunca pek önemli bir yerinin olmadığı sanılmaktadır. Tell-Mahre'li Deny'in kitabında 817 MÖ'de patrik Dionysius'a karşı yapılan isyanda bahsi geçmektedir. Tevrat'ta "Kalas" veya "Şalas" olarak geçen yerin de Kilis olduğu tahmin edilmektedir Osmanlı Döneminde de Kilis ve A'zazkasabaları, Ma'arra kenti ile birlikte, Osmanlı güney kanadının güvenlik sistemi içinde stratejik noktaları. Kilis 16.yüzyılda, Halep'ten gelerek Ayntab, Urfa üzerinden İran'a ulaşan ipek ticareti bakımından önemli bir ana yol üzerine kurulmuştu. Her yıl Osmanlı komutanlarına asker ve vergiler bu yol üzerinden gönderilmiştir. Hükümet büyük Doğu-Batı ekseninde, her iki yönde denizden gelip Payas üzerinden doğuda sürdürülen seferler için ya da karadan Bağdat'tan batıya, Kilis üzerinden mühimmat naklediyordu (2012:113-114).

Osmanlı imparatorluğu sürecinde kilisin konumu ve önemi konusuna yönelik bir diğer araştırma da ise, Sayın Konyalı'nın aktarımıyla Bebekoğlu ve Tektuna Kilis'in Osmanlı Devleti dönemindeki gelişmesini ve faaliyetlerini şöyle yorumlamaktadır; Kilis'in belirgin gelişmesi, Kanuni Sultan Süleyman Döneminde Canbolad Ailesi'nin buraya yerleştirilmesi ve bu aileye yurtluk-ocaklık olarak verilmesi ile hız kazanmıştır.

Ailenin reisi Canbolad Bey'in Kilis'te giriştiği imar faaliyetleri, oğlu Canbolad Hüseyin Paşa tarafından şöyle açıklanmıştır; "Kilis evvelce yalnız bir yerde Cuma namazı kılınan küçük bir yer idi. Bu nedenle de eski deftere (köy) diye kaydolmuştur. Bu bakımdan resmî-i mücerret alınırdı. Babam Canbolad Bey Kilis'i tasarruf ederken

burada cami, tekke,3 hamam,2 kervansaray ve bezazistan,2 pazaryeri yaptırmak suretiyle Kilis'i mamur etmiştir. Şimdi Kilis 6 yerde Cuma namazı kılınır bir kasaba olmuştur. Saadetli padişahın mübarek başı sadakası için benmak mücerret resimleri kaldırılarak yeni deftere kasaba olarak geçmiştir.''(Konyalı Akt.2012:190)

Bir başka kaynakta ise Kilis'in Osmanlı İmparatorluğundaki önemi ve Cumhuriyet kurulduktan sonra İl oluşuna kadarki süreç şöyle aktarmıştır; Osmanlı imparatorluğu yılları boyunca bir sancak beyliği konumunda iken, cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte Gaziantep Şehrinin bir ilçesi konumunda olmuştur. Bu durum, 06.06.1995 tarihine kadar sürmüş ve bu tarihte yayımlanan bir kararname ile Kilis il statüsüne kavuşmuştur. Böylece bölge, Türkiye'nin 79.ili olmuştur. Kilis ilçe iken, bucak olan, Musabeyli ve Polateli bölgeleri ise ilçe statüsüne kavuşturularak Kilis iline bağlanmıştır. <<<http://www.kilis.gov.tr/tarihce>>>. (Erişim Tarihi:27.09.2017).

Kilis cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte bölgede önemini daha da artırmaya başlamış ve özellikle güney sınırimızda serhat ili olarak ön plana çıkmıştır. Konuya yönelik tespitlerinde Sayın İnce şu ifadelerle yer vermektedir; 1914 yılına kadar idari bakımdan Halep'e bağlı kalan Kilis, aynı yıl Antep'e bağlanmışsa da 1915'te tekrar Halep'e bağlanmıştır. Ancak Halep'in Mondros Ateşkes Antlaşması'nın hemen öncesinde işgal edilmesi üzere bağımsız bir sancak olarak yönetilmiştir. Bu statünün de kısa sürdüğü ve Kilis'in Milli Mücadele yıllarında Antep Mutasarrıflığına bağlandığı görülmektedir. Kurtuluş savaşı yıllarında önce İngilizler, sonra da Fransızlar tarafından işgal edilen Kilis'te,20 Ekim 1921 tarihinde imzalanan Ankara Antlaşması ile 7 Aralık 1921'de işgal sona ermiştir.1924 yılında yapılan genel bir düzenleme ile Kilis, Gaziantep iline bağlı bir ilçe olmuştur. Son olarak da Kilis, 1995 yılında il statüsüne kavuşmuştur (2012:147).

Sayın Helvacıkara, Kilisin il olması sürecini şu sözlerle ifade etmiştir; Cumhuriyetin kuruluşundan itibaren Gaziantep'e bağlı bir ilçe konumunda olan Kilis, 6 Haziran 1995 tarih ve 22305 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 550 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türkiye'nin 79.ili olmuş ve kente Elbeyli, Musabeyli ve Polateli ilçeleri bağlanmıştır (2012:12).

Kilis komşusu olduğu Halep ve Gaziantep gibi iki önemli şehrin bir nevi ticari köprüsü olmuştur. Kilis il olmadan önce özellikle 1970-1980'li yıllarda "Doğunun Paris'i" adıyla tanınırdı. Bu tanınmasındaki neden ise komşusu olduğu Suriye den ithal edilen elektronik eşyaların ve kozmetik ürünlerinin satıldığı pasajlarının bulunması ve ticaretin canlı olmasıydı. Özellikle yerli turistlerin ziyaret edip alışveriş yaptığı bu şehirde ticari anlamında da bir zenginlik olduğu söylenebilir. 1990 ve 2000 li yıllarda bu ticari canlılık azalmış olsa da yerel nüfusun büyük bir bölümü geçimini halen bu sektörden sürdürmektedir. Bu konuda Kesici Kilis'in şehir ticaretini şu sözlerle ifade etmiştir; Kilis, nüfusunun 2/3'üne yakın bir kısmı şehirde yaşadığı için daha çok kendi nüfusu ve etkin bölgesindeki kır nüfusunun ticari hizmetler sunan bir şehir olmasına rağmen, çok önemli olmasa da etki bölgesinin dışına taşan bazı ticari faaliyetler de vardır. Bunlardan biri ve en önemlisi, pasaj dükkânları vasıtasıyla yapılan kaçak eşya ticaretidir. Halen şehirde 400 civarında pasaj dükkânları vardır ve bu dükkânlarda bazı elektronik eşyaları, bir kısım ev eşyaları, mutfak eşyaları, çeşitli oyuncaklar, saat, çakmak, sigara gibi çeşitli yabancı kökenli mallar satılır. Bunların bir kısmı yoğunlukla yöre halkının hac veya turistik amaçla gittiği bazı Ortadoğu ülkeleri ve Kıbrıs'tan getirdiği ev eşyaları ile Suriyeli turistlerin sınır ticareti çerçevesinde getirdiği bazı ucuz ve kalitesiz mallardan ibarettir. Buna, rağmen şehirdeki tüm ticari iş yerlerinin %17.9 unu pasaj dükkânlarının oluşturması, bu faaliyetin geçmişe göre büyük ölçüde felce uğramış olsa da şehir ticaretinin hala önemli olduğunu göstermektedir (1995:262).

Kilisin her ne kadar, tarıma elverişli bir konumu olsa da tarım ve hayvancılık azami bir seviyede yapılmaktadır. Tarım alanında Kilis in adıyla özdeşleşmiş zeytin, zeytinyağı üzüm ve Antep fıstığı yetiştiriciliği önemli oranda yapılmaktadır. Sayın Helvacıkara 'ya göre Kilis de tarım üreticiliğinin rakamsal verileri şunlardır; Kilis de yıllık ortalama 72.518 ton üzüm, 20.162 ton zeytin ve 1.562 ton Antep fıstığı en fazla yetiştirilen ve halkın en önemli geçim kaynağını teşkil eden tarım ürünleridir (2012:20).

Kilis de tarımcılık Sayın Paksoy ve Yöndem'in ifadeleriyle şu şekildedir: İl arazisinde tarıma elverişli arazi diğer arazi çeşitlerinden fazladır. Kilis ilinde bağcılık ilin geçmişinde önemlilik arz etmektedir. Bağcılıktan sonra en çok zeytin yetiştiriciliği yapılmaktadır (2012:227).

Kilisin Coğrafi Konumu

Günümüze kadar gerçekleştirilen araştırmalar, Kilis şehrimizin tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olduğunu gözler önüne sermektedir. Bu önemli şehrimizin medeniyetler tarafında yerleşim birimi olarak tercih edilmesinde coğrafi konumunun da önemli bir rol oynadığı bilinmektedir. Bu konudaki bir diğer önemli husus ise iklim şartlarıdır. Kilis şehrimizin iklim özelliklerinin insan yaşamına oldukça elverişli olduğu ve bölgede yaygın olan hayvancılık da destekler özellikler taşıdığını söyleyebiliriz. Bulunduğu konum siyasi haritalarda Güneydoğu Anadolu bölgesi olarak görülse de iklim şartları bakımından Akdeniz iklim şartlarını taşıdığını söyleyebiliriz.

Kilisin bulunduğu coğrafi konum hakkında Sayın Helvacıkara sözlerini şöyle ifade etmiştir; Yüzölçümü 1.521 kilometrekare olan Kilis, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde Hatay-Maraş oluğu ile Fırat Irmağı arasında uzanan Gaziantep Platosunun güneybatı kısmında, Türkiye-Suriye sınırı boylarında 360 K enlemi ve 32 derece D boylamı değerleri arasında yer alır. Şehir bu konumuyla Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yükseltisinin fazla olmadığı (680 metre) bölgenin değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır. Genel durumu bozan küçük istisnalar göz önüne alınmadığında bölge; kuzeybatı, kuzey ve kuzeydoğudan daha yüksek kısımlarla çevrili korunmuş bir güney yamaç özelliği gösterir. Kilis'in sınırları; güneyde Türkiye-Suriye sınır hattı, batı ve kuzeybatıda Gaziantep-İslahiye, kuzey ve kuzeydoğuda Gaziantep merkez ve doğuda Gaziantep-Oğuzeli ilçeleriyle çevrilidir (2012:7).

Kilis'in Coğrafi Özellikleri hakkında Sayın Paksoy ve Yöntem şu ifadeleri kullanmışlardır; Kilis ili, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde, Hatay-Maraş oluğu ile Fırat Irmağı arasında uzanan Gaziantep Platosunun güneybatı kısmında, Türkiye-Suriye sınırında yer almaktadır. Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri arasındaki geçiş kuşağı üzerinde bulunur. Ortalama yüksekliğinin fazla olmadığı (680 metre) sahanın değişik kısımları arasında büyük yükselti farkları bulunmamaktadır.1995 yılında il statüsüne kavuşan Kilis'in sınırları, güneyden Türkiye-Suriye sınırı, batı ve kuzeybatıdan İslahiye, kuzey ve kuzeydoğudan Gaziantep merkez ve doğudan Oğuzeli ilçeleriyle çevrilidir. İlin merkezini oluşturan Kilis, Suriye sınırı yakınında (sınıra uzaklığı 5 kilometre) plato kenarına tutunmuş, Antep-Halep yolunun geçtiği eski bir

yerleşme yeri; bağ, bahçelik, sokakları dar ve dolambaçlı bir şehirdir. İl merkezi doğudan batıya doğru uzanan Resul Osman Dağı eteklerine kurulu olup, güneye doğru inildikçe düz arazilere inen fazla engebeli olmayan bir sahada yer almaktadır. İlin kuzeyinde yer alan ve doğudan batıya uzanan dağlar arasında kuru dereler ve birkaç küçük akarsu bulunmaktadır. Genellikle kıraç arazilerin yer aldığı bu dağların etekleri üst kısımlarında tarıma elverişli araziler bulunmaktadır İlin güney doğu ve sınır şeridi boylarında özellikle bağcılık ve zeytincilik çok gelişmiş ve tarıma elverişli arazileri bulunmaktadır. İlin kırsal kesiminde yaşayan halk geçimini tarımdan sağlamaktadır. İldeki başlıca çaylar şunlardır; Afrin Çayı, Sunnep Çayı, Sabun Suyu Çayı ve Balık Suyu Çayları olup bu çayların geçtiği arazilerde sulu tarım yapılabilir (2012:221)

Başka bir kaynakta Kilis'in Coğrafi konumundan şöyle bahsedilmiştir; Kilis Güneydoğu Anadolu Bölgesinin Güneybatı bölümünde yer alan şirin bir sınır ilimizdir. İlin doğu, batı ve kuzeyinde Gaziantep güneyinde ise Suriye yer almaktadır. Gaziantep'e 58 km uzaklıkta olan Kilis Suriye sınırına ise 10 km uzaklıktadır. Kilis'ten geçen yol Türkiye sınırlarının ötesinde Azez' den geçtikten sonra Suriye'nin Halep şehrine ulaşır. İl merkezi doğudan batıya doğru uzanan Resul Osman dağı eteklerinde kurulu olup güneye doğru inildikçe düz arazilere inen fazla engebeli olmayan bir sahada yer almaktadır. İlin kuzeyinde yer alan ve doğudan batıya uzanan dağlar arasında kuru dereler ve birkaç küçük akarsu bulunmaktadır. Genellikle kıraç arazilerin yer aldığı bu dağların etekleri ve üst kısımlarında tarıma elverişli araziler bulunmaktadır. İlimizin güneydoğu ve sınır şeridi boylarında özellikle bağcılık ve zeytincilik çok gelişmiş ve tarıma elverişli arazilerimiz bulunmaktadır. İlimizin kırsal kesiminde yaşayan insanlar geçimini tarıma dayalı olarak sağlamaktadır. İl sınırları 38 derece 27' ve 38 derece 01' boylamları ile 36 derece 38've 37 derece 32' arasında bulunan Kilis'in yüzölçümü 1428 Km'dir. İldeki başlıca çaylar; AFRİN çayı, SUNNEP çayı, Sabun Suyu Çayı ve Balık Suyu Çayları olup bu çayların geçtiği arazilerde sulu tarım yapılabilir. <<<http://www.kilis.gov.tr/tarihce>>> (Erişim Tarihi:27.09.2017).

Kilisin nüfusu ilçeleriyle birlikte son yıllardaki yapılan nüfus sayımlarında 123.000 civarındaydı. Fakat 2010 yılından bu yana Suriye'deki iç savaş dan dolayı göç alan Kilis'in nüfusu şuanda ilçeleriyle birlikte 230.000 civarında olduğu bilinmektedir.

Savaş dan dolayı gelen mültecilerinde Kilis ekonomisinin canlanmasında önemli rol oynadığı söylenmektedir. Şehir merkezinde veya ilçelerde esnafılık yapma izni verilen mültecilerin bir kısmına da yemek, parfümeri, kozmetik ürünlerinin satıldığı iş yerleri açma olanağı da tanınmıştır. Eski tarihlerden bu yana Kilis-Halep kardeş kent olmasından dolayı savaş nedeniyle ülkemize gelen mültecilerin en fazla olduğu kent Kilisdir.

Suriyeli mültecilerin bir kısmı Kilis de kurulan ‘‘Konteyner Kent’’ adını taşıyan prefabrik evlerde yaşamlarını sürdürmektedir. Bazı geliri yüksek aileler ise kent merkezinde veya ilçelerde yaşamlarını sürdürmektedirler.

Resim 1: Kilis Haritası

(<https://www.google.com.tr/search?biw=1366&bih=613&tbm=isch&sa=1&q=kilis+haritası>)

Musabeyli İlçesi Hakkında Genel Bilgi

Araştırmamızı yapmış olduğumuz Musabeyli ilçesinin genel bilgisinin ve coğrafi konumunun hakkında bilgi verecek olursak öncelikle şunları söylememiz gerekir. Kilis ve Gaziantep’e komşu olan bölge her iki bölgeden de etkileşim halinde olmuştur, Gerek yaşayış biçimi gerek yemek kültürü, gelenek, görenek gibi adetlerin birçoğunda Gaziantep’in ve Kilis’in izlerini görebiliriz. Musabeyli de halkın önemli kısmı geçimini tarımcılık ve hayvancılık yaparak sağlamaktadır. Özellikle tarım alanında yöreye has olan Kırmızı Biber yetiştiriciliği ve kurutmacılığı yaygındır. Zeytinyağı ve üzüm üretimi de bölgede görülmektedir.

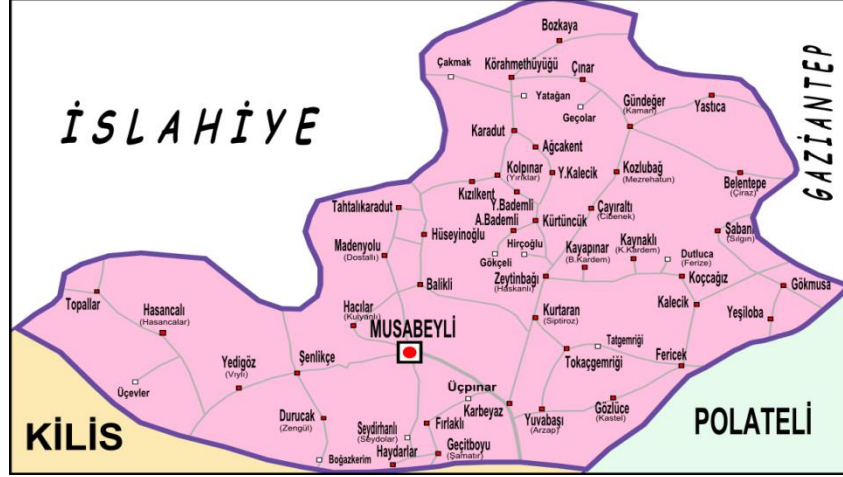
Kilis'in il olmasıyla beraber Helvacıkara Musabeyli ilçesini şöyle ifade etmiştir; Musabeyli 1995 yılında Kilis'in il olmasıyla 46 köyüyle ilçe statüsünü kavuşmuştur. Kuzey batısında Gaziantep'in İslahiye ilçesi, kuzeydoğusunda Gaziantep, güneyinde Kilis, doğusunda Polateli ilçesi bulunmaktadır Arazi bakımından engebeli bir şekildedir. Ova kesimi zeytinlik bağ ve bahçeler, dağ kesimi ise genellikle meşelikler ve yabancı meyve ağaçlarıyla kaplıdır. Kilise olan uzaklığı 33 kilometredir. Musabeyli'nin merkezinde ikamet edenlerin sayısı 2010 yılı adrese dayalı nüfus sayımı istatistiklerine göre; Merkez:905,Belde/Köy:13.645 Toplam:14.550 kişidir (2012:14-17).

Verilen nüfus bilgileri her ne kadar geçmiş yılların verileri olsa da günümüzde de çok fazla ilçe merkezinde ve köylerde nüfus yoğun bir şekilde artmamıştır. Az da olsa artan nüfusun bir kısmını Suriye deki iç savaş dolayısıyla göç eden mültecilerin oluşturduğunu söyleyebiliriz.

Başka bir kaynak ta Musabeyli şöyle anlatılmıştır: Bölgede Türkler, Araplar, Çingeneler ve Kürtler mevcuttur. Ayrıca Ermeni kökenli ailelerde vardır. Türklerin Anadolu'ya yerleşmelerinden önce yöre, büyük bir orman alanı olarak bilinmektedir. Bu tarihten sonra Murat höyüğü adı ile yerleşim birimi haline getirilmiştir. Ancak, kesin olarak kuruluş tarihi bilinmemektedir. Adından da anlaşıldığı gibi ilçe merkezi bir höyük konumundadır. Zaman zaman yapılan inşaat ve iş kazıları sırasında tarihi eserler bulunmaktadır. Bu tarihi kalıntıların Hititler dönemine ait olduğu sanılmaktadır. 14 Nisan 1997 tarihinde ve 2768 sayılı kararla bölge, Kültür ve Tabiatı Koruma Kanunu gereğince koruma altına alınmış, ikinci ve üçüncü dereceden arkeolojik sit alanı olarak ilan edilmiştir. Uzun yıllar Gaziantep'in Kilis ilçesine bağlı kalan Musabeyli, 1995 yılı Haziran ayında 550 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Kilis'in il olmasıyla birlikte kendisine bağlanan 46 köyüyle İlçe statüsü kazanmıştır. Bu haliyle Türkiye'nin en genç ilçelerinden birisidir ve aynı zamanda nüfus itibari ile Türkiye'nin en küçük ilçelerindendir. Kuzeybatısında İslahiye ilçesi, kuzeydoğusunda Gaziantep, güneyinde Kilis, doğusunda Polateli ilçesi ile komşudur. Arazi genellikle engebelidir. Ova kesiminde zeytinlik, bağ ve bahçeler, dağ kesiminde ise yer yer meşe ve yabancı meyve ağaçları ile kaplıdır. Yazları sıcak ve kurak, kışları ılıman ve yağışlıdır <http://musabeyliler.org/kilis-musabeyli-tarihcesi/> (Erişim Tarihi.19.01.2018).

Ercan ile yapılan görüşme de Musabeyli isminin nereden geldiğine ve ilçe hakkındaki genel bilgilere ulaşılmıştır. Bu bilgiler şöyledir; 1963 yılında Musabeyli ilçesinin Maden yolu (Dostallı) köyünde dünyaya geldim. İlkokulu köyde okudum, ortaokulu ve liseyi Gaziantep'in merkezinde okudum. Halen Annem Babam ve kız kardeşim köyde yaşamaktadırlar. Köyüm ün hakkında bilgi verecek olursam köydeki insanların geçim kaynağı tarımcılık esasına dayanmaktadır. Bu tarım ürünleri; zeytincilik, biberlik (toz biber), bağcılık, buğday, nohut ve mercimek ürünleridir. Genellikle tarım arazilerine bu ürünler ekilir ve yetiştirilir. Tarımcılığın yanı sıra azami olsa da küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Maden yolu isminin nerden geldiğinin hakkında kısaca bilgi vermek gerekirse; Bu ismin 1976 yılında 'Magnezyum madeni ve Demir madeni' madenlerinin çıkartılmasıyla köyümüzün ismi eskiden 'Dostallı' iken günümüzde 'Maden yolu' olarak isim değişikliği olmuştur.

Musabeyli isminin büyüklerimden dinlediğim kadarıyla nerden geldiğini açıklayacak olursam;5 kardeş olan, Çoban bey, Musa bey, İlbey, Mustafa bey, Hasan beyin Horasandan göç edip şimdi Suriye topraklarında bulunan Cerablus (Culap) bölgesine yerleştikleri, oradan da kardeşler arasında geçimin sağlanamadığı nedeniyle kardeşlerden birisi olan Çoban bey Şimdiki Kilis sınırları içerisinde olan Çoban bey bölgesine yerleştiği, ikinci kardeş olan İlbey ise yine Kilisin şuan İlçesi olan Elbeyli bölgesine yerleştiği, üçüncü kardeş olan Musa bey ise şuan Kilisin İlçesi olan Musabeyli ye yakın bir bölge olan Muslu köyüne yerleşmiş ve daha sonra yerin engebeli ve insan yaşamı şartlarına elverişli olmaması nedeniyle şimdiki Musabeyli İlçesinin olduğu bölgeye yerleştiği, dördüncü kardeş Mustafa bey ise Şimdiki Adanın Çukurova bölgesine yakın bir yere yerleştiği ve Beşinci kardeş olan Hasan bey ise Şuanda Osmaniye ili Bahçe ilçesi bölgesine yerleştiği bilgim dahilindedir. Ben bu bilgilerimi Dedem Mustafa Ercan'dan, Musabeyli İlçesinin Balikli köyünde yaşayan Fazlı Bağırandan, Musabeyli'nin İlçesi Hüseyinoğlu köyünde yaşayan Veli Türk (Veli Ağa) ile yapmış olduğum bire bir muhabbetler esnasında öğrenmiş oldum (Ercan.19.01.2018).

Resim 2: Musabeyli Haritası

<https://www.google.com.tr/search?q=musabeyli+haritası>

BÖLÜM I

1.YÖNTEM

1.1.Problem Durumu

Anadolu'nun kültürel manada bu derece zengin bir yapıda oluşu, bir anlamda ne kadar kıymetli bir coğrafyada yaşadığımızın da apaçık bir göstergesidir. Bölgede var olan zengin sosyo-kültürel dokunun küreselleşme ve diğer iç ve dış etkenler sonucu kaybolmadan gelecek kuşaklara aktarılması da bu manada oldukça önem taşımaktadır.

Bu coğrafyada önemli bir yer tuttuğu düşünülen Güneydoğu Anadolu Bölgesi de, kültür ve sanat değerleri bakımından önemli bir folklorik bölge olarak görülmeli ve barındırdığı zengin içerikle bu manada korunarak ve gelecek nesillere aktarılmalıdır.

Adeta bir kültür mozaïği olan bu bölge de, yine kendi içerisinde farklılıklar sergileyerek her bir yöresinde birbirinden kıymetli kültür değerleri taşımaktadır. Kilis ili sınırları içerisinde yer alan Musabeyli ilçesi de işte bu bölgelerin başında gelmektedir.

Bu araştırma, Musabeyli Yöresindeki kültür ve sanat unsurlarının folklorik yönleriyle incelenmesi ve yazılı rapor biçiminde gelecek kuşaklara aktarılmak üzere korunmasını probleminden hareketle düzenlenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Bu araştırmanın problem cümlesi "Kilis-Musabeyli ilçesinin folklorik özellikleri nelerdir" olarak belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Bu araştırmanın alt problem cümleleri:

- Yörenin halk oyunu çeşitliliğine dair özellikleri nelerdir?
- Yörenin halk oyunlarının sergilendiği mekânsal özellikler nelerdir?
- Yörenin kılık kıyafet ve takı kültürüne yönelik özellikleri nelerdir?
- Yörenin geleneksel törenlerine yönelik özellikleri nelerdir?
- Yörenin geleneksel çalgılarına yönelik özellikleri nelerdir? Şeklinde belirlenmiştir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Kilis-Musabeyli yöresinde var olan kültürel ve sanatsal değerlerini folklorik boyutları ile incelenerek gelecek kuşaklara aktarılabilme adına kayıt altına alınmasıdır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın, Kilis-Musabeyli yöresinde var olan kültürel ve sanatsal değerlerin folklorik boyutları ile incelenerek gelecek kuşaklara aktarılabilmesine katkı sağlaması bakımından oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

1.6. Araştırmanın Modeli

Araştırmada, Kilis-Musabeyli ilçesinde mevcut folklorik özelliklere yönelik var olan durumun belirlenebilmesi amacıyla Tarama modeli kullanılmıştır. Karasar'a göre tarama modeli; Tarama modeli, geçmişte ya da şu anda mevcut bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir. Bu modelde araştırma konusu, mevcut koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Araştırılacak olaya, bireye ya da nesneye değiştirme ya da etkileme gibi herhangi bir müdahale yapılamaz. Tarama araştırmacı nesnenin ya da bireyin doğrudan kendisini inceleyebileceği gibi, önceden tutulmuş çeşitli kayıtlara (yazılı belge, istatistikler, resimler, ses ve görüntü kayıtları vb.) eski kalıntılar ve alandaki kaynak kişilere başvurarak, elde edeceği dağınık verileri, kendi gözlemleri ile bir sistem içinde bütünleştirerek yorumlamak durumundadır (Karasar, 2005,:77).

1.7. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini Kilis-Musabeyli yöresinin kültürel ve sanatsal özellikleri ile geleneklerimizde yer etmiş folklorik özellikleri oluşturmaktadır. Araştırmada evren "sonuçların genellemek istendiği elemanlar bütünüdür. Bu bütün ortak özellikleri olan canlı ya da cansız her türlü elemanı içerebilir."(Karasar, 2005:109). Örneklemine ise, bölgede mevcut olan ve günümüze kadar gelebilmiş ve ulaşılabilen folklorik özellikler oluşturmaktadır (Büyüköztürk ve diğerleri, 2014, s.81).

Ulaşılabilir evren ise araştırmacının gerçekçi seçimidir ve ulaşılabilir olandır. Örnek olarak birinin araştırması için hedef evren Türkiye’deki tüm lise öğrencileri, ulaşılabilir evren ise Ankara ilindeki lise öğrencileri olabilir. Ulaşılabilir evren açıkça tanımlanır ve örnekleme esas alınır. Bilimsel çalışmaların raporlarında genel olarak sadece ulaşılabilir evren tanımlanır ve kısaca araştırmanın ‘evreni ifadesi’ kullanılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2014, s.81).

1.8. Verilerin Toplanması

Araştırmada temel yapıyı oluşturabilmek ve önceden belirlenmiş amaçlara ulaşabilmek için doküman inceleme, kaynak tarama, arşiv tarama teknikleri, kişisel görüşme, kişisel gözlem yöntemleri kullanılmak suretiyle veriler elde edilmiştir. Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda gerek kendi başına gerekse görüşme ve gözlemlerle elde edilen verilere destek amacıyla kullanılan bir veri toplama yöntemidir. (Yıldırım, Şimşek, 2006:40). Bununla birlikte; Var olan kayıt ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya kaynak tarama denir. Taranalar: geçmişteki olguların anında iz bıraktığı resim, film, plak, ses ve resim kayıtlı bantlar, araç-gereç, bina, heykel vb. kalıntılarla; olgular hakkında sonradan yazılmış ve çizilmiş her türlü mektup rapor, kitap, ansiklopedi, resmi ve özel yazı ve istatistikler, tutanak, anı, yaşam öyküsü vb.leridir (Karasar, 2005:183).

1.9. Verilerin Analizi

Araştırmada doküman inceleme, kaynak tarama, kişisel görüşme, gözlem ve arşiv tarama sonucu elde edilen veriler içerik analizi yönteminin kategorisel türü kullanılarak analiz edilmiştir. “İçerik analizi, çeşitli metinlerin içeriğini, naif bir okumaya kendini doğrudan vermeyen temel öğelerini sınıflandırmak ve yorumlamak amacıyla metodik, sistematik, objektif ve mümkünse nicel olarak incelenmesini sağlayan tekniktir”(Akt. Hatipoğlu, Bigin, 2006:2). “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabii tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilmeyen kavram ve temalar bu analiz sonucu keşfedilir” (Yıldırım-Şimşek, 2006:227). “Kategorisel analiz ise, genel olarak, belirli bir mesajın önce

birimlere bölünmesi ve ardından bir birimlerin, belirli kriterlere göre kategoriler halinde gruplandırılmasını ifade eder. Kategorilerin homojen, ayırt edici, objektif olması, bütünsellik taşıması, amaca uygun ve anlamlı olması gerekir” (Bilgin, 2006:19).

Araştırmada özellikle gözlem ve kişisel görüşme tekniklerine önem verilmiştir. Bu sayede yöreye has kültürel ve sanatsal içerikli folklorik veriler daha detaylı bir biçimde analiz edilmeye çalışılmıştır. Yörenin oyunlarına yönelik veri analizleri, gözlem ve konuya yönelik görsel-işitsel medya unsurlarındaki kayıtların içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmesiyle elde edilmiştir.

BÖLÜM II

2. BULGULAR VE YORUM

2.1. Yörenin Halk Oyun Çeşitliliğine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Kilis her alanda olduğu gibi, halk oyunları ve folklorik özellikleri bakımından da Anadolu'nun en önemli yörelerinden biri olarak görülmektedir. Birçok uygarlığın izini taşıyan ve kültürünü barındıran yöre kültürel anlamda da çok zengin bir bölgedir. Osmanlıdan bu yana ilçelerinde ve merkezinde Halk Oyunlarının yoğun bir şekilde oynandığı ve bu kültürün devam ettiği bu bölge kendi içerisinde farklılık gösterse de çevresindeki Halep, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş gibi bölgelerinde folklorik ve Halay oyunlarının izlerini taşır

Halayın kelime anlamı hakkında bilgi verdikten sonra Kilis-Musabeyli yöresinde genellikle oynanan halayların isimleri ve oynanış formu hakkında bilgi vereceğim. Bilgisini vereceğimiz bu halaylar genellikle Kilis merkezde ve Musabeyli ilçesinin merkezinde ve köylerinde oynanan genellikle yerli halkın icra ettiği halaylardır. Kilis merkezde oynanan halayların isimlerinden kısaca bahsettikten sonra Musabeyli ilçesinin merkezinde ve köylerinde oynanan halaylar üzerinde yoğunlaşmış olacağız. Bu oyunlara bölgeye hâkim birçok Halk oyunları hocaları ile yapılan yüz yüze mülakatlarla ve köylerdeki birçok kişi ile yapılan yüz yüze mülakatlar sonucu ulaşılmıştır.

Sayın Güzeloğulları, bir araştırma yazısında Mazlum Nusret Kılıçkırın'ın Kilis yöresinde oynanan halk oyunları hakkındaki sözlerini şöyle aktarmıştır. "Kabalar", "Şirvaniler", "Ağırlamalar", "Leylimler", "Halaylar" olarak beş farklı oyun küsmesine ayırmıştır. "Kabalar" içinde "Amik Kabası", "Bostancık Kabası", "Avşar Kabası", "Hama Kabası", "Yarım Kaba" gibi kaba oyun isimleri yer almaktadır. "Şirvaniler" ise üç şekilde bulunmaktadır. En çok oynananın, "Arabi Şirvani" olduğunu ifade etmiştir. Diğer bir küme olan "Ağılamalar", halayların başında çalınan ezgilerdir. Birçok türleri vardır. En çok oynananları: "Kırıkhan Ağırlaması", "Karakuyu Ağırlaması", "Garibin Ağırlaması", "Hurşit Ağırlaması", "Halep Ağırlaması" olmaktadır. "Halay" olarak adlandırdığı küme içindeki oyunlar, "Karakuyu Halayı", "Kırıkhan Halayı", "Yedi Deve Halayı", "Galata Halayı", "Aşenig Düzü Halayı", "Valde Halayı", "Darbuzey Halayı" "ManiHalayı",

”Marmara Halayı”, ”Serciyeye Halayı”, ”Hadidi Halayı”, ”Deophone Halayı”, ”Havarişko (Çibikli)Halayı”, ”Mendilli Halayı”, ”Kayseri ya da Kuseyri Halayı”, ”Ricel Halayı”, ”HalebiYeğlisi Halayı” olmaktadır. En çok bilinen halay oyunları, ”Dokuzlu”, ”Oğuzlu”, ”Git Dağlarından Kar Getir”, ”Mani” ve ağırlıklı Kilis yöresinde oynandığı tespit edilen ”Meryem”dir. ”Leylimler” türkölü halaylar olmaktadır. Kılıçkırın,başka bir türkölü (Leylim’li) halayların da olduğunu söylemiştir (Güzeloğulları,2005:80).

Kilis de oynanan Halk oyunlarının isimlerini başka bir kaynak ise şöyle açıklamıştır; Kırıkcan (Kırıkhan), Gavur dağı Kabası, Leylim, Serçe, Dokuzlu, Ağırlama, Kürdi, Şirvani, Temirağa, Arap Sallaması, Gavur dağı Sallaması, Darbuzey, Oğuzlu, Şekeroğlan, Mani, Sekme, Fatige, Barak Üç Ayağı, Hurşid, Yedi Deve Ağırlaması ve Sekmesi, Mendilli, Lorke, Meryem, Han Esmâ, Düz Ayak Halayı, Valde adlı oyunlardır Bunlar arasında en yaygını “Kırıkhan-Kırıkcan (Musabeyli yöresinde), Dokuzlu ve Serçe-Çibikli’nin Varyantı (Elbeyli yöresinde) oyunlarıdır. Kilis ve yöresi halk ezgileri içersinde özellikle Elbeyli civarından derlenen “Barak Ağzı” denilen “Barak Havaları’nın” ayrı bir yeri ve önemi vardır. <<<https://www.onemforum.net/guneydogu-anadolu-bolgesi/356223-kilisin-halk-oyunlari-kilisin-yoresel-folklor.html>>> (Erişim Tarihi:16.01.2018).

Kılıç’ın Kilis Yöresindeki Halk oyunlarının etkileşimi ve yapısal özellikleri hakkındaki sözleri şöyledir; Kilis, Güney Doğu Anadolu Bölgesi’nin, güneybatı tarafında yer alır. Suriye, Gaziantep, Hatay komşu ülke ve illeri ile Kilis, tarih boyunca da ipek yolu güzergâhının önemli merkezlerinden biri olmuştur. Buna bağlı olarak kervan kültürü ve ticaretinde odağında bulunmuştur. Yöredeki Halep yolu İpek Yolu’nun en canlı kolunu oluşturmuş, bu canlılığı anlatmak için; ”Halep yolunda deve izi aramak” sözü günümüze kadar gelmiştir. Yöredeki halayın kervana benzetilmesi, deve taklitli oyunlar gibi, bu etkileşimin oyuna yansımaları da yörede görülmektedir Kilis’i merkez kabul ederek kültürel doku itibariyle Halep, Gaziantep, Kahramanmaraş, Hatay, Osmaniye, Adana’yı da kapsayan bir etkileşim alanına sahiptir. Bu kapsam aynı zamanda halk oyunlarındaki adım, ezgi, oyun, giysi gibi benzerliklerini de ortaya çıkarır. Yörede yaklaşık olarak 200 oyun ve 40 değişik adım karakterine rastlanmıştır.

Bu oyunlar kendi içerisindeki biçim, konu, boy-oymak, oyun adları ve araçları, cinsiyet, ezgi ve ritim, ayak ve adım ile yörede oynanan halayların oynanış sırasına göre oluşan halay geleneğine göre kümelendirilmiştir (Kılınç.2012:247-248-254).

Buna göre birbirlerine yakın olan bölgelerin kültürel anlamda da birbirlerinden etkileşim halinde olduklarını görüyoruz. Bu etkileşim hayatın her alanına yansıdığı gibi Halk oyunlarına da yansımıştır. Kilis merkezde ve Gaziantep merkezde oynanan Halk oyunlarının Musabeyli ilçesinde de kendine has oyunlarının dışında oynandığını görmekteyiz. Coğrafik farklılıkların oyunlara da yansıdığını görsek de Kilis merkez ve ilçelerinde oynanan halk oyunları birbirlerinden farklı figürler, kostümler ve melodiler içerse de bir bütün olmaktan çıkarılamaz. Musabeyli’de oynanan halk oyunlarını kategori halinde yapmaya çalıştığımızda bunu daha iyi anlayacağımız kesindir.

Yörede oynanan ‘‘Kabalar’’ hakkında Kılınç’ın aktardığı bilgiler şunlardır; Kaba: Tüm kabalar ve yarım kabalar olmak üzere iki biçimi vardır. Halaylara Tüm kaba oyunlarıyla başlamak gerekmektedir. Gideri ağırdır, yarım kabaların ise tüm kabalara göre daha yürük gideri vardır. Kabalar başladığı hızla biterler. Yürüme-gezinme yürüme bölümlerinden oluşur, ritim ölçüsü içerisinde çökme özgünlüğü vardır. Kültürel doku çerçevesinde, halay başı doğaçlama yapabilir (2012:256).

Kabalar Kümesi; Tüm kabalar ve yarım kabalar olmak üzere iki biçimi vardır. Halaylara, tüm kaba oyunlarıyla başlamak gerekmektedir. Kaba oyunlarında sert yumuşak vurguların, bütün inceliklerini görmek mümkündür. Bütün hüner halay başındadır. Genellikle yaşlılar ve orta yaş grubu tarafından oynanır.

1.Ağır kaba

2.Amik kabası

3.Avşar kabası

4.Birecik kabası

5.Bostancık kabası

6.Çifte kamış

- 7.Çobanbey
- 8.Çukurova
- 9.Derviş ali
- 10.Dilan
- 11.Eski Senem
- 12.Garip
- 13.Gurbeti
- 14.Gürsel
- 15.Gavurdağı
- 16.Halabiye
- 17.Haley
- 18.Halfeti kabası
- 19.Hama
- 20.Hasanceli
- 21.Hasandağı
- 22.Hurşit
- 23.Karakuyu
- 24.Keceli kabası
- 25.Kerem
- 26.Kilis kabası
- 27.Mimey
- 28.Misiri kabası

29.Ölen

30.Reşidi(Tülbaşar)

31.Senem(Eski Solak)

32.Seydi Ahmet

33.Terazi

34.Tüm kaba

35.Yarım kaba

36.Yedi deve(Tüm, Yarım) (2012:259).

Yörede oynanan “düzler ve şirvaniler” hakkında Kılınç’ın aktardığı bilgiler şunlardır; Düzler ve şirvaniler kümesi: Yöre halaylarında, tüm ve yarım kabalardan sonra oynanır. Halay başının yaptığı kişisel doğaçlama adımlar ustalık ister. Düz ve şirvanilerde, uzun hava türünde (Barak, Düden ve İskan ağzı) türkü söylemek yaygındır. Genellikle yaşlılar ve orta yaş grubu tarafından oynanır (2012:260).

1.Acem Şirvani

2.Ağır Düz

3.Amik Şirvani

4.Aşeyli (Aşey) Şirvani

5.Aşonun Düzü

6.Barazi

7.Cezayir

8.Çifte Kamış

9.Com Düzü

10.Dümbüllü

- 11.Düz Ayak
- 12.Engin Düz Şirvani
- 13.Harzem Muhammed Şirvani
- 14.İsabalı
- 15.Karayılan
- 16.Karıştırma
- 17.Mehmet Emin Şirvani
- 18.Musabeyli Şirvani
- 19.Nasari Şirvani
- 20.Reşi Düzü
- 21.Şirvani
- 22.Tilhabeş Düzü

(2012:260).

Yörede oynanan ‘‘galatalar ve sallamalar’’ hakkında Kılınç’ın aktardığı bilgiler şunlardır; Galatalar ve Sallamar kümesi; Halaylarda düzler ve şirvanilerden sonra oynanır. Diğer oyunlardan daha hızlıdır. Galatalara düzler ve şirvanilerin yeldirmesi de denir. Galatalar ve Sallamalar, yürüme-gezinme-yürüme veya yürüme-çökme-yürüme bölümlerinden oluşur. Genellikle yaşlılar, orta yaşlılar ve gençler tarafından oynanır (2012:260).

- 1.Arap Sallaması
- 2.Darbuze
- 3.Galata
- 4.Galata (Bereketli)
- 5.Gürsel)

6.Harzem Muhammed Şirvani Galatası

7.Kaval

8.Kınalı Parmak

9.Sallama

10.Terşi

11.Yanık Kaval

12.Cezayir

13.Dallı Basma

14.Galata (Garip

15.Gavur Dağlı Sallaması

16.Halebi

17.Kandilli Yar

18.Kınacı (Kına Yürüyüşü)

19.Küllük

20.Mehmet Emin Şirvanisi

21.Yağlık Kenarı (2012:260).

Yörede oynanan “oğuzlu, mani, ve üçayaklar” hakkında Kılınç’ın aktardığı bilgiler şunlardır; Oğuzlu, mani ve üçayaklar kümesi; Galatalar ve sallamalardan sonra oynanırlar. Bu oyunlar tek başına oynandığında diğer oyun kümelerinden adım, tavır ve hız yönünden farklılık gösterirler. Bunlar ağır başlayıp, hızlı bittiği gibi hızlı başlayıp hızlı da bitebilir. Halay başının galata ve sallamalardan sonra bu oyun kümesinden seçtiği oyun ile halaya devam edildiği gibi, gençler halayı sadece bu oyunlarla da oluşturabilirler. Halay başının hünerleri bu küme oyuncularında da görülür. Bu oyunlarda halay başı halaya bağımlılığı bırakıp gezinme bölümünde kişisel doğaçlama adımlarını da sergileyebilir. Türküli oyunlarda, türküler solo veya toplu olarak söylenir.

Bu oyun kümesi oyunları, yürüme-hoplatma, yürüme-hoplatma-yürüme, yürüme-hoplatma-çökme-hoplatma-gezinme-hoplatma bölümlerinden oluşur. Genellikle orta yaşlılar ve gençler tarafından oynanır (2012:260).

1.Atabe

2.Antep Üçayağı

3.Aşeney

4.Bende

5.Cemile

6.Cille

7.Çamurdöken

8.Çibikli

9.Demirci

10.Arabi

11.Arap Kızı

12.Ayak Alma

13.Beledi

14.Cengiharbi

15.Çiftetelli

16.Çoban

17.Debçe

18.Demone

19.Dersim

20.Dirik

- 21.Dokuzlu
- 22.Esmer
- 23.Esmergavli
- 24.Gelin İndirme
- 25.Han Esmâ
- 26.Hadediye
- 27.Halepkir
- 28.Havarişko
- 29.Hızımey
- 30.Havuş
- 31.İndi Bindi
- 32.Kırıkcan (Kırıkhan)
- 33.Koseyri (Tek çift)
- 34.Keçeli
- 35.Köye giriş
- 36.Karşılama
- 37.Kına karşılması
- 38.Karayılan
- 39.Kereboz
- 40.Mani
- 41.Mendilli (Zikir)
- 42.Marmara

- 43.Oğuzlu
- 44.Pekmez
- 45.Paşa Göçtü
- 46.Susam
- 47.Solak (Ağırlama)
- 48.Senem
- 49.Serçe
- 50.Sürütme
- 51.Şamatya
- 52.Şemsi
- 53.Şekeroğlan
- 54.Şabaş havası (Köçekçe)
- 55.Temurağa
- 56.Uçurdum
- 57.Üçayak (Antep-Maraş-Adana)
- 58.Ufo
- 59.Valde
- 60.Yarpuz
- 61.Yaylalar
- 62.Yalavaç Karıştırması
- 63.Zennube
- 64.Zellocan (2012:260).

Kılınç'ın isimlerini vermiş olduğu oyunların birçoğunun Kilis merkez ve ilçelerinde oynandığını ve bu oyunların yöre halkının icra ettiğini tespit etmiş bulunuyoruz. Fakat ismi verilen bazı oyunların Musabeyli ilçesi ve köylerinde oynanmadığını, Kilis in diğer ilçelerinde oynandığını Ercan ile yapılan mülakat sonucu ifade etmiş olacağız.

Ercan Musabeyli Yöresinde oynanan halk oyunlarını Kabalar-Düzler-Şirvaniler-Karma-Erkekler-Kadınlar- olarak kümelendirmiştir. Bunun yanı sıra Halayların İsimlerini de şu şekilde sıralamıştır;

A: Kabalar

- 1.Tüm Kaba (Hamo Kabası): Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 2.Avşar Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 3.Yedi Deve Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği, aynı zamanda Türkülü Oyunlar kategorisinde olan, Erkeklerin oynadığı oyundur.
- 4.Bostancık Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 5.Gavurdağı Kabası: Halay başı erkek olur, Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Karma bir oyundur Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 6.Seydi Ahmet Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 7.Mimey: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.
- 8.Keçeli: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur (Ercan 19.01.2018).

B: Yarım Kabalar

Ercan'a göre Yarım Kabalar Kümesindeki oyunlar Tüm Kabalara göre ritmik açıdan daha hızlıdır. Tüm Kabalar oyunlarındaki bireysellik Yarım Kabalarda pek rastlanılmaz. Yarım Kabalar da ayrıca Türkülü oyunlar da bulunmaktadır

1.Yarım Kaba: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

2.Seydi Ahmet Yarım Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

3.Karakuyu Yarım Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

4.Çukurova Yarım Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Karma oynanan Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

5.Misiri Yarım Kabası: Halay başının doğaçlama figürlerini sergilediği Erkeklerin oynadığı Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

6.Hasandagı Yarım Kabası: Türkülü bir oyundur Kadınların oynadığı bir oyundur, kadınların yapmış olduğu el figürleri (mendilli) ile süslenen Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur.

7.Senem-Türkülü bir oyundur Kadınların oynadığı bir oyundur, kadınların yapmış olduğu el figürleri (mendilli) ile süslenen Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur

8.Gürsel: Türkülü bir oyundur Kadınların oynadığı bir oyundur, kadınların yapmış olduğu el figürleri (mendilli) ile süslenen Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan oyundur (Ercan 19.01.2018).

C:Düzler

Ercan'a göre Düzler, Yarım Kabalara göre daha ritmiktir. Oyunların içerisinde genellikle; "Kılınçoğlu, Garip, Ceren" uzun havaları okunmaktadır

1.Düz: Karma oynanan oyun şeklidir. Oyun içerisinde genellikle uzun hava okunur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

2.Aşe Düzü: Karma oynanan oyun şeklidir. Oyun içerisinde genellikle uzun hava ve Aşe türküsü okunur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

3.Com Düzü: Karma oynanan oyun şeklidir. Genellikle halay başı erkek olur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır (Ercan.19.01.2018).

D:Şirvaniler

Ercan'a göre Şirvaniler ise bireysel oynanan oyunlardır. Halay başının hünerlerini gösterdiği oyunlardır

1.Şirvani-Genellikle: Erkekler tarafından oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

2.İslahiye Şirvani: Erkekler tarafından oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

3.Çılgılı Şirvani: Erkekler tarafından oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır. Yöre halkının tabiriyle zurnanın ağladığı yer oyunu ismi de taşır (Ercan.19.01.2018).

E:Galatalar

Ercan'a göre Galatalar oyunları Şirvaniler oyunlarına göre ritim açısından daha hızlı ve ritmiktir. Kadınların ön planda olduğu oyunlar arasındadır

1.Galata: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

2.Halebi: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır-

3.Sallama: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

4.Terşi: Karma oynanan bir oyundur. Köydeki kadın ve erkeğin günlük yaşantısını anlatan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

5.Cezayir: Kadınların oynadığı bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

6.Dallı Basma: Kadınların oynadığı bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

7.Kandilli Yar: Kadınların oynadığı bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

8.Küllük: Erkeklerin oynadığı bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

9.Yağlık Kenarı: Kadınların oynadığı bir oyundur. Kadınlar genellikle bu oyunu mendille oynarlar. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır (Ercan.19.01.2018).

F. Karma Oyunlar:

Ercan'a göre Karma oyunlar ağırdan başlayarak hızlı ritimlere doğru giden oyunlardır

1.Maney: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

2.Koseyri: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

3.Rişko: Karma oynanan bir oyundur. Bazı zamanlar erkekler tarafından da oynanır. Türkülü oyunlar içerisine de girmektedir. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

4.Susam: Karma oynanan bir oyundur. Bazı zamanlar erkekler tarafından da oynanır. Solo iki erkek tarafından da oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

5.Berde: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

6.Hızımey: Karma oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır (Ercan.19.01.2018).

Erkek Oyunları:

1.Oğuzlu (Arapça): Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

2.Meses: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

3.Sinsin: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Genellikle gece geç saatlerde oynanan alanın ortasına büyük bir ateş yakılarak etrafında oynanan bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

4.Mendilli (Zikir): Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

5.Temurağa: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

6.Keçeli: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

7.Serçe: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

8.Karaçor: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

9.Kalbur: Ritim bakımından hareketli bir oyundur. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır (Ercan.19.01.2018).

Kadın Oyunları:

1.Yarpız: Ritim bakımından ağır olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

2.Pekmez: Ritim bakımından ağır olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

3.Zennube: Ritim bakımından ağır olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

4.Kereboz: Ritim bakımından ağır olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır

5.Demirci: Ritim bakımından ağır olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

6.Köye Giriş: Ritim bakımından hareketli olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır.

7.Gurbetçe: Ritim bakımından hareketli olan bir oyundur. Genellikle çift mendille oynanır. Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanır (Ercan.19.01.2018).

Tilki'ye göre Musabeyli de Oynanan Halk Oyunları şöyledir; Düğünlerde oynanan Halk Oyunları genellikle Tüm Kaba (Amik Kabası) ,Avşar Kabası, Yedi Deve Kabası, Bostancık Kabası ile başlardı. Sonraları Düzler ve Şirvaniler ile devam ederdi. Geceleri ise genellikle Ateş yakılır ve etrafında Sinsin denilen oyun oynanır (Tilki.24.01.2018).

İspir'e göre Musabeyli de Oynanan Halk Oyunları şöyledir; Tüm Kaba ile başlar Yarım Kabaya geçer ve Düzler, Şirvaniler ve Kadın Halayları ile devam eder (İspir 24.01.2018).

Bozkurt'a göre Musabeyli de Oynanan Halk Oyunları şöyledir; Tüm Kaba, Yedi Deve Kabası, Yarım Kaba, Aşey Kabası, Düzler, Kadın Halayları, Sinsin, Susam (Bozkurt.24.01.2018).

Karalar'a göre Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan Halk oyunlarının isimleri şunlardır; Oyunlar genellikle Tüm Kaba ile başlardı bunun yanı sıra Yedi Deve Kabası, Bostancık Kabası, Mimey Kabası da oynanırdı. Bunlardan sonra Yarım Kaba oynanırdı bunlar Çukurova Yarım Kabası, Seydi Ahmet Yarım Kabası gibi. Kabalar bittikten sonra Düzler ve Şirvaniler oynanırdı. Bu Halaylar hareketli halay olduğu için genellikle orta yaş ve gençler oynardı. Susam adlı halay oyunu da oynanırdı. Sonra Kadın Halayları oynanırdı. Akşamları ise Sinsin Halayı oynanırdı Karalar.26.01.2018).

Ağırdal'a göre Musabeyli İlçesi ve köylerinde oynanan Halk oyunlarının isimleri şunlardır; Tüm Kabalar oynanırdı, bu oyunlar oyuncunun doğaçlama figürler sergiledi oyunlardı her adam bu oyunları oynayamazdı. Tüm Kabalardan sonra Yarım Kabalar, Düzler ve Şirvaniler oynanırdı. Akşamları Sinsin Halayı oynanırdı (Ağırdal.26.01.2018).

Araştırmanın yapıldığı Musabeyli ilçesinin Halk oyunları alanındaki özelliklerinin Kilis merkez ve diğer ilçeleri, Gaziantep merkezdeki oynanan Halk oyunları ile de etkileşim halinde olduğu tespit edilmiştir. Bu etkileşim oynanan Halk oyunlarının figür ve ritmik yapısı özelliklerinde çokça rastlanmaktadır. Her ne kadar birbirine benzerlik

gösterse de yöreye has oynanan oyunların tespiti ile yörenin farklı bir Halk oyunları kültürüne de sahip olduğu ortaya çıkmıştır.

Musabeyli yöresinde oynanan 8 tane Kaba Oyunu,8 tane Yarım Kaba Oyunu,3 tane Düz Ayak Oyunu,3 tane Şirvani Oyunu,9 tane Galata Oyunu,6 tane Karma Oyunu ve 16 tane Kadın Erkek Oyunu tespit edilmiştir. Oyunlara yönelik detaylı bilgiler araştırmanın kuramsal bölümünde yer almaktadır. Özellikle yöreye ait olan ve Akşamları oyun alanında yakılan ateşin etrafında oynanan ‘‘Sinsin’’ halayı bu tespit edilen oyunların içerisinde yer almaktadır. Bu tespitler yöredeki insanlarla yapmış olduğum mülakatlar ve izlemiş olduğum düğünler sonucu ortaya çıkmıştır.

2.2. Yörenin Halk Oyunlarının Sergilendiği Mekânsal Özelliklere Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Kilis yöresinde sergilenen halk oyunlarının mekânsal özelliklerini Sayın Kılıncı şu sözlerle ifade etmiştir; Kilis merkezde düğünler; Evin havuşunda yani bahçesinde yapılır. Düğün yapılacak mekân temizlenir, süslenir, oyun ve eğlenceye hazır duruma getirilir. Hatta yörede havuş’a oynanan ‘‘havuşey’’ adlı üçayak karakterli oyunda bulunmaktadır. Mekân olarak havuş geleneği yörede devam etti gibi, daha sonraları okul bahçelerine, hatta sinema salonlarında sinema izleyerek, aralarda darbuka çalıp türküler söylenerek de düğün yapılmıştır. Günümüzde de düğün salonlarında yapılmaktadır. (2012:262).

Ercan’la yapılan kişisel görüşmede Musabeyli merkez ve köylerinde Oynanan Halk oyunlarının yerleri hakkında şu bilgiler elde edilmiştir: Genelde Halk oyunları Harman Yeri dediğimiz köyün en geniş alanı olan yerde oynanırdı. Bu yerde Buğday, Arpa, Mercimek, Nohut gibi tarım ürünleri öğütülürdü. Harman Yeri olmayan yerlerde Okul bahçesinde veya Yakın bir Tarlayı düzenleyerek orda icra edilir (Ercan.19.01.2018).

Musabeyli’nin Kör Ahmet höyüğü Kocalar Mezrasında yaşayan Bekir Yılmaz’ın yörede sergilenen halk oyunlarının mekânsal özellikleri hakkındaki ifadeleri şunlardır; Eskiden köyün en geniş alanı olan Harman Yeri Oynanırdı (Yılmaz.24.01.2018)

Musabeyli'nin Kızılkent köyünde yaşayan İbrahim Taşdemir'in yörede sergilenen halk oyunlarının mekânsal özellikleri hakkındaki ifadeleri şunlardır; Köyümüzde düğünlerde oynanan ve düğünlerin dışında oynanan oyunları "Harman yeri" dediğimiz mekânda oynanırdı (Taşdemir.24.01.2018).

Musabeyli'nin Deli fakı Karadut köyünde yaşayan Senem Kaçar'ın yörede sergilenen halk oyunlarının mekânsal özellikleri hakkındaki ifadeleri şunlardır; Köyde düğünler köyün en geniş yerinde olurdu, oyunlarda orda olurdu (Kaçar.24.01.2018).

Musabeyli'nin Vırıklar (kol pınar) köyünde yaşayan Mehmet Bozkurt'un yörede sergilenen halk oyunlarının mekânsal özellikleri hakkındaki ifadeleri şunlardır; Düğünler genelde harman yerlerin de olurdu. Benim düğünümde harman yerinde olmuştu (Bozkurt.24.01.2018).

Musabeyli yöresinde oynanan halk oyunları araştırmalarım ve izlenimlerime göre genellikle günümüzde "Harman Yeri" denilen köyün veya beldenin en geniş yeri olarak bilinen bölgesinde oynandığı tespit edilmiştir. Bölgede sergilenen halk oyunlarının genellikle düğün törenleri ve benzeri geleneksel törenlerde sergilendiği yönünde tespitler yapılmıştır.

Her ne kadar düğünlerin "Harman Yeri" olarak adlandırılan bölgelerde yapıldığı araştırmada tespit edilmiş olsa da nadiren bölgedeki bazı düğünlerin düğün salonlarında veya evlerin bahçelerinde de yapıldığı da görülmüştür. Özellikle yaz aylarında ki düğünlerin Harman Yerin de yapıldığı tespit edilmiştir.

2.3. Yörenin Kılık Kıyafet ve Takı Kültürüne Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Kilis merkezde ve İlçelerinde giyilen halk oyunları giysilerini Kılınç, Erkek ve Kadın giysileri olarak iki kategoride sıralamıştır;

Erkek Giysileri: Yöredeki erkek giysilerinde giyiniş üslubuna göre genç, damat, yaşlı olduğunu yansıtır.

Baş Terlik: Terlik, başa takılan terliklerde terliğin dikliği gençliği simgeler,(Musabeyli) poşu, boziye-beyaz poşu (Elbeyli).

Gövde: İçlik, güllabiye (Delikli işlemeli),meydaniye, kırk düğme ve Cezayir yeleği, aba, cepken.

Bel: İpekli beyaz veya siyah kemer, kuşak, keyfe, tütün kesesi (Aba veya sırma işlemeli).

Bacak: Don-tuman (Beyaz, delikli işlemeli),şalvar

Ayak: Yünden veya iplikten işlemeli çorap, yemeni (kulaklı veya kulaksız),postal, çarık, rabatıya

Kadın Giysileri; Yörede giyim kuşam ve süslenme, takı ve bezekler giyiniş ve takılış sebeplerine göre bayanların yaşlı, genç, bekâr, evli, dul ve gelin olmadığını yansıtır.

Baş: Gümüş taçlı kırmızı fes, sarı işlemeli Ahmediye, Poşulu Ahmediye (Elbeyli),sırma işlemeli çiçekli, tozaklı fes (Musabeyli),renkli tüylü tozak ve çiçek (Elbeyli, Barak),kara tozak (Musabeyli),gümüş frengili ve çiti bağlı kaytan.

Gövde: Sim sırmalı, sarmalı köynek (Barak, Elbeyli),basma kumaştan sarmalı köynek delikli işlemeli içlik (Musabeyli),kadife yelek (Elbeyli, Barak),kutnu yelek, zubun, mıklama, kırık kalem kutnu üçetek (Musabeyli),simli veya düz kadife üçetek (Barak),çiçekli kadife üç etek üzerine fermana veya örfan.

Bel: İpekli kuşak veya gümüş kemer, şutik (kıldan elde dokunan önlük, Musabeyli),önlük (ipekli veya renkli kumaşlardan üzerine kanaviçe, sırma, sarma işi ile işlenmiş),keyfe

Bacak: Beyaz hasadan iç don, kutnu, kadife veya çiçekli basma kumaştan şalvar.

Ayak: Yünden veya iplikten işlemeli çorap, yemeni (kulaklı veya kulaksız),çarık, edik, postal.

Takılar ve Bezekler: Başa, poşu ve yağlıklar, zeytin dalı ve çiçekler, penez, gazi, şekke, alnı yüzüğü veya orta arma, dulluk altın, nazar boncuğu, askı, dilbar kekülü, çalma, hızma.

Boyun ve göğüs e, gerdanlık, hamaylı, boncuk, Ele, Bilezik, parmağa; yüzük, ayağa, gümüş halhal (2012:264-265).

Ercan'a göre Musabeyli ilçesi ve köylerinde halk oyunlarında giyilen erkek ve kadın giysileri şu şekildedir:

A:Kadınlar

Baş kısmında ‘‘Gümüş Sırmalı Fes’’ denilen başlık takılır, bu fesin sağ ve sol kısımlarında şekke denilen gümüşten olan yedili, dokuzlu, on birli olarak takılır. Alın kısmında para penes takılır, fesin arka kısmına turnanın tüyü veya tavus kuşunun tüyü takılır. Etrafında kaytanlar sallanır kotas dediğimiz renk eşarplar genç kızların önünde ve arkasında sallanacak şekilde takılır

Vücut kısmında fıstan, bel kısmında gümüş kemer ve kıl dokumasından önlük giyilir. Cumhuriyet döneminden sonra kanaviçe önlük kullanılmaktadır. En üst kısımda ise fermana giyilir.

Alt kısımda kutnu kumaştan yapılan dokuma giyilir.

Ayak kısmında kırmızı yemeni veya edik giyilir

Kadın Takıları: Gerdanlık ve Halhal

B:Erkekler

Baş kısmında terlik (çete terliği) kirpi okuyla kahke bezi denilen kumaşın üzerine işlenir. İsmi Yılan Eğesidir. Üzerine siyah poşu bağlanır sağ tarafından sallanır.

Vücut kısmında gömlek kirpi okuyla kahke bezinin üzerine işlenir. Ayrıca 40 düğme denilen gömlekte giyilir. İsimleri Yılan Eğesi, Hamam Tası, Baklava Dilimidir

Sırt kısmında ise kırmızı aba ve siyah aba giyilmektedir. Abaların üzerindeki motiflerde genelde lale motifleri olur.

Bel kısmına ipek dokuma bağlanmaktadır. sağ tarafında mendil olur (kefiye)

Alt kısımda şalvar olur. Genellikle müzisyenlerin giydiği sağ ve sol taraflarının işlemeleri ıbrıklı denilen motifte olur. Normal halkın giydiği şalvarda ise kamalı denilen motif olur. Ağa kısmının giydiği şalvarda ise kandilli denilen motif olur.

Ayak kısmında dokuma yn çorap giyilir. Genç olanlar kırmızı yemeni, orta yaşlar siyah yemeni, çiftçiler ise postal giymektedir. (Ercan.24.01.2018).

Resim 3: Sırmalı Fes

Resim 4: Fistan ve Kemer

Resim 5: Önlük

Resim 6: Ferhana

Resim 7: Kutlu Kumaştan Yapılan Dokuma Şalvar

Resim 8: Edik

Resim 9: Yemni

Resim 10: Halhal

Resim 11: Gerdanlık

Resim 12: Gerdanlık

Resim 13: Terlik

Resim 14: Kirpi okuyla desen verilen Gömlek

Resim 15: Kutnu kumaştan yapılan Gömlek

Resim 16: Kırmızı Aba

Resim 17: Siyah Aba

Resim 18: Dokuma Kuşak

Resim 19: Şalvar

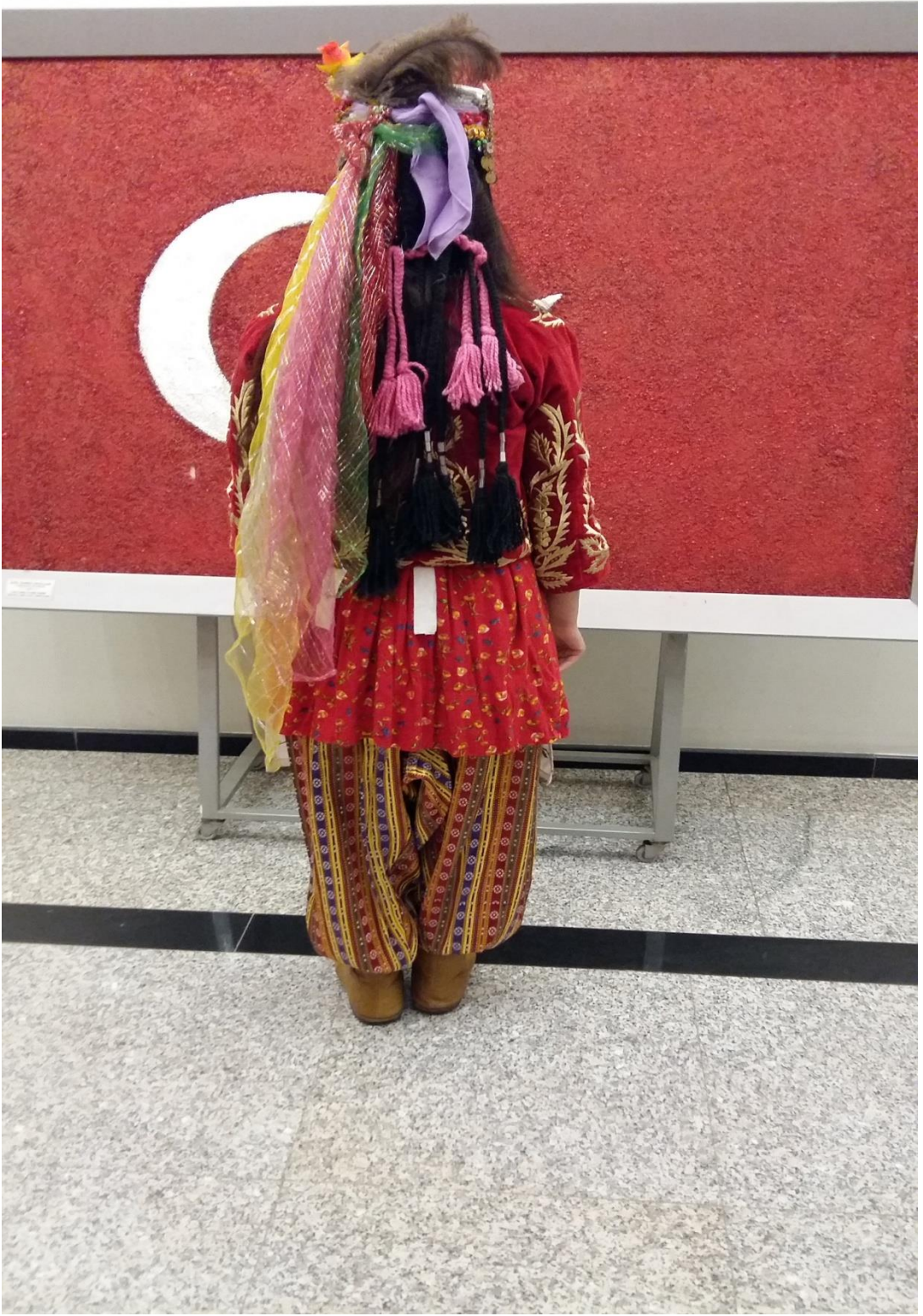
Resim 20: Bilek kısımları kirpi okuyla şekillendirilmiş Şalvar

Resim 21: Kırmızı Yemeni

Resim 22: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin ön taraftan görünümü

Resim 23: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin arka taraftan görünümü

Resim 24: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin sağ taraftan görünümü

Resim 25: Musabeyli yöresi Kadın giysisinin sol taraftan görünümü

Resim 26: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin ön taraftan görünümü

Resim 27: Musabeyli yoresi Erkek giysisinin arka taraftan görünümü

Resim 28: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin sağ taraftan görünümü

Resim 29: Musabeyli yöresi Erkek giysisinin sol taraftan görünümü

Musabeyli yöresinde geçmişten günümüze kadar uzanan bu süreçte kadın ve erkeklerin günlük yaşamlarında ve özel günlerinde giydikleri yöreye ait olan motiflerin dokuma üzerine işlenerek yöreselliğin temsil edildiği kadın-erkek giysileri ve takıları günümüzde pek kullanılmasa da Halk oyunları gösterilerinde ve eski geleneği yaşatan bazı çevrelerde halen kullanılmaktadır. Bu giysilerin ve takıların tespiti yörede yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Kadın giysilerini kısaca tanıttığımız olursak: Baş kısmında ‘‘Gümüş Sırmalı Fes’’ denilen başlık takılır, bu fesin sağ ve sol kısımlarında ‘‘şekke’’ denilen gümüşten olan yedili, dokuzlu, on birli olarak takılır. Alın kısmında para penes takılır, fesin arka kısmına turnanın tüyü veya tavus kuşunun tüyü takılır. Etrafında kaytanlar sallanır kotas dediğimiz rengârenk eşarplar genç kızların önünde ve arkasında sallanacak şekilde takılır Vücut kısmında fistan, bel kısmında gümüş kemer ve kıl dokumasından önlük giyilir. Cumhuriyet döneminden sonra kanaviçe önlük kullanılmaktadır. En üst kısımda ise fermana giyilir Alt kısımda kutnu kumaştan yapılan dokuma giyilir. Ayak kısmında kırmızı yemeni veya edik giyilir Kadın Takıları:, Gerdanlık ve Halhal

Erkek giysilerini kısaca tanıttığımız olursak Baş kısmında terlik (çete terliği) kirpi okuyla kahke bezi denilen kumaşın üzerine işlenir. İsmi Yılan Eğesidir. Üzerine siyah poşu bağlanır sağ tarafından sallanır. Vücut kısmında gömlek kirpi okuyla kahke bezinin üzerine işlenir. Ayrıca 40 düğme denilen gömlekte giyilir. İsimleri Yılan Eğesi, Hamam Tası, Baklava Dilimidir. Sırt kısmında ise kırmızı aba ve siyah aba giyilmektedir. Abaların üzerindeki motiflerde genelde lale motifleri olur. Bel kısmına ipek dokuma bağlanmaktadır. Sağ tarafında mendil olur (kefiye) Alt kısımda şalvar olur. Genellikle müzisyenlerin giydiği sağ ve sol taraflarının işlemeleri ıbrıklı denilen motifte olur. Normal halkın giydiği şalvarda ise kamalı denilen motif olur. Ağa kısmının giydiği şalvarda ise kandilli denilen motif olur. Ayak kısmında dokuma yün çorap giyilir. Genç olanlar kırmızı yemeni, orta yaşlar siyah yemeni, çiftçiler ise postal giymektedir.

2.4. Yörenin Geleneksel Törenlerine Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Ercan’a göre Musabeyli İlçesinde ve köylerinde Düğün geleneği ve Gelin Alma geleneği şu şekilde olmaktadır; Düğün başlamadan 1 ay öncesinde okuntu (Fistan, çorap, gömlek) dağıtılırdı. Düğün başlangıcında davul ve zurnalar köyün 500 metre

veya 1 kilometre uzaklığında durur ve harbileme (Çalma)'ya başlardı. Yani köylünün düğüne hazır olmasını beklerlerdi. Daha sonra davullar çalarak köye hareket ederlerdi ve önlerinde de köçek dediğimiz dansçı oynardı. Kadınlar karşılama havasıyla davul zurnayı karşılar ve köydeki ilk cenaze evine gidilir yas kaldırma dediğimiz olay olurdu. Bu adet cenazenin 40 gün sonrasında olan düğünler için geçerliydi. Düğün alayı daha sonra köyün tek tek bütün evlerini dolaşarak herkesi düğünün yapılacağı yere (Harman Yeri) davet ederlerdi. Davet den sonra son olarak düğün sahibinin evine gidilerek bayrak dikilirdi. Bayrağın uç kısmında zeytin dalı, garip çiçeği, sedef olurdu. Bunlar yapıldıktan sonra düğünün yapılacağı yere gidilir ve düğün başlardı.

Düğün akşamı çevre köylerden gelen misafirleri evlerinde misafir etmek için düğün sahibi yakınlarına Tezvah (Paylaşım) denilen âdeti yapardı. Buna göre düğün sahibinin ve yakınlarının ne kadar misafirperver olduğunu anlamış oluyoruz. Düğünlerimiz çok eski yıllarda 7 gün sürerdi. Fakat son dönemlerde özellikle Cuma namazından sonra başlar Pazar günü öğlenden sonra biter. Eski dönemlerde Cumartesi sabahı herkes evinde olan döşek, yastık vb. ihtiyaç olan eşyaları alır harman yerine götürür yerlere serer misafirleri beklerlerdi. Günümüzde ise bu gelenek bazı evlerden sandalye ihtiyacı olursa alımıyla oluna bilinir. Ayrıca Cumartesi sabahında güneşin doğduğu vakitlerde köyün en yüksek evinin damının üzerinde davul zurna çalarak köylünün uyanmasını ve düğüne hazırlanmalarını sağlamış olurdu. Davul zurna çalan kişiler (Abdal) köyün bütün evlerine tek tek girerek insanları harman yerine davet ederlerdi.

Davetten sonra düğünün yapılacağı yer olan Harman Yerin de insanlar toplanır ve Halay dizimi yavaş yavaş başlardı. Halay diziliminde öncelikli olan düğün sahibinin akrabaları ve yakın çevresi olup daha sonra dışarıdan gelen misafirlerin oynamasıyla düğün tam anlamıyla başlamış olurdu. Genellikle eskiden elektrik ve aydınlanma olmadığı için kadınlar köyün çevrelerinde odun, çalı vb. yakacak ürünlerini toplayıp harman yerine biriktirirlerdi. Akşamları ateş yakarak "Sinsin" oyunu oynanırdı bu oyunu erkekler oynardı. Gecenin sonunda misafirler misafir olacakları evlerde fasıl denilen sazlı sözlü eğlence yapılırdı. Bu eğlencelerdeki sazlar genellikle "Zurna, kuru bağlama, davul, cümbüş, çatal kamış (zambır), keman" çalınırdı. O gecenin sabahında davul zurna sabahın erken saatlerinde fasıl dediğimiz âdeti yapardı Düğüne gelen yakın

çevredeki ve düğünün yapılacağı yerdeki misafirler sabah kahvaltısını yaptıktan sonra davul zurna eşliğinde harman yerine çıkılarak halaylar oynanır ve ‘‘Şaba’’ denilen adet olunurdu. Şaba nın anlamı ise; Düğün sahibine düğüne katkı olması amacıyla verilen maddi değer taşıyan eşyaların verilmesidir. Şaba yapıldıktan sonra yemek yenilir, gelin almaya gidilirdi. Gelin, alındığı yerde ata bindirilirdi, gelinin arkasına bir erkek çocuğu bindirilirdi o şekilde düğünün yapılacağı yere getirilirdi, gelin getirildiği yerde adet üzerine at dan inmezdi, kayınbaba geline vaat de bulunurdu Bu vaatler gayrimenkul veya maddi değer taşıyan nesnelere idi. Bu vaatler’i gelin kabul ettikten sonra at’dan iner ve düğün evine çıkardı. Düğünün bitiminde dini görevli ve yanında iki tane şahit olmak üzere dini nikâh kıyılır, nikâhlı eşi geline vaat de bulunur (Maddi değer taşıyan nesne).Düğün bitiminin erken saatinde düğün evinden damat tarafından bayrak indirilir ve düğünün bittiği açıkça belirtilmiş olunurdu (Ercan.20.01.2018).

Bekir Yılmazın aktarımına göre Musabeyli İlçesinin Kör Ahmet köyünde yapılan düğünler şöyle olmaktadır; Köylerde eskiden düğünler başlamadan önce 8-10 tane aşiret dediğimiz ‘‘zurnacı, davulcu’’ merkepleriyle köye düğün çalmaya gelirdi. Düğünler harman yerlerinde olurdu harman yerlerine eskiden sandalye olmadığı için köyün bütün evlerinden döşekler yastıklar toplanır getirilirdi. Eskiden genellikle düğünler Cuma günü başlar 1 hafta sürerdi. Düğüne gelin atın üzerinde gelirdi. Düğüne gelen misafirler düğün boyunca köydeki evlerde misafir edilirdi. Misafir dağıtımını düğün sahibi yapardı. Düğüne gelen misafirlerde ‘‘Şabaş’’denilen hediyeleriyle beraber gelir, düğün sahibine maddi yönden yardımda bulunurdu. Tüm Kabalarla oyunlar başlanır. Halay oynamasını bilenler Tüm Kaba veya Yarım Kaba oynamasını bilenlere oyunlarda öncelik tanınırdı. Genellikle o kişiler halay başı olurlardı. Ağır oyunlar bittikten sonra daha hareketli düzayaklar ve şirvaniler oynananındı. Geceleri ise genellikle elektrik olmadığı için harman yerinde büyük bir ateş yakılır o ateşin etrafında ‘‘Sinsin’’ dediğimiz oyun oynanırdı (Yılmaz.24.01.2018).

Mehmet Bozkurt’un aktarımına göre Musabeyli ilçesinin Kolpınar (Vırrıklar) köyünde yalnızca düğünler şöyle olmaktadır; Eskiden köyde düğünler çok şen olurdu düğün olmadan 1 hafta önce düğünün yapılacağı gün köylüye davullarla zurnalarla duyurulurdu. Aşiretler düğün günü köyün girişinde davulları çalmaya başlar ve köye girerlerdi. Köyde en yakın zamanda ölen birinin yakınlarının evine gidilerek davullar

evde çalar ve o insanların hatırını ve izinlerini alırlardı. Daha sonra düğün evine gidilerek evin damına bayrak asarlardı. Bayrak asıldıktan sonra köylü düğünün yapılacağı yere çağırılır ve toplu bir şekilde o alana gidilirdi. Şimdi sandalyelere oturan misafirler eskiden yün döşeğe otururlardı. Düğüne gelen misafirler şabaş dediğimiz takı takma merasimi şimdiki adıyla takısını verirdi. Düğün boyunca geldikleri köyde misafir edilirdi. Düğünler 7 gün sürerdi. Oyunlar ağırdan başlayarak hızlı oyunlara dönerdi. Akşamları sazlı sözlü oturak âlemi dediğimiz toplu eğlenceler olurdu. Ve ateşin etrafında sinsin oyunu oynanırdı (Bozkurt.24.01.2018).

Sait Tilkinin aktarımına göre Musabeyli İlçesinin Yedi göz (Vişli) köyünde düğünler şöyle olmaktadır: Öncelikle şunu belirteyim şimdiki düğünler eski düğünlere göre tabiri caizse uydurma düğünlendir. Eski gelenek ve görenek kalmadı eskiden 7 gün süren düğünler vardı.8-10 tane aşiretler gelir davul zurna çalar köçek oynarlar milleti şenlendirirlerdi. Harman yerinde yapılan düğünler şimdi yerini salonlara bıraktı 7 gün süren düğünler 1 gecede yapılır oldu bu köyler içinde geçerli. Fakat bu geleneği sürdüren çok nadirde olsa bazı aileler var düğün 7 güne nazaran 3 gün sürüyor genellikle yine 8-10 aşiret geliyor bunun yanı sıra modern sazlardan oluşan caz takımı dediğimiz müzik grupları da geliyor düğünlere. Düğünlerde oynanan halaylar genellikle Tüm Kaba ile başlar ve Düzayak ile devam eder. Akşamları ise yine ateş yakılır ve sinsin oynanır. Babam rahmetli Fatih Tilki (Fettah Kıya) ise yörenin en iyi Halk Oyuncularından birisiydi. Genellikle Tüm Kaba oynardı (Tilki.24.01.2018).

Ercan'a göre Musabeyli İlçesinde ve köylerinde Kız Kınası Gecesi geleneği şu şekilde olmaktadır; Kına gecesinden bahsedecek olursak öncelikle Kız kınasından bahsetmemiz gerekmektedir. Bu kına genellikle Cuma akşamı Erkek tarafından toplanılarak kız evine hareket edilmesiyle başlar. Kızın kınası yanmazdan önce kına kızın annesi tarafından çok sıkı bir şekilde korunur. Bu korunmanın sebebi ise kıza yapılacak olan büyü, sihir tarzında olan kötü amaçlı yazılar olmasından dolayıdır. Kına yoğurulduktan sonra iki tane sağdıç olurdu, biri genç kız, bir tanesi evli kadın olurdu. Kına yakılırken üç defa şu sözler söylenilirdi "Allah mübarek eylesin, mübarek eylesin diyeninde akıbeti bol olsun," denilirdi. Yöreye özgü yaaah nagraları atılır ve zılgıtlar çalınırdı. Kız kına yakılması için elini vermezdi kaynanadan maddi yönde beklentisi olurdu kaynana ise o beklentiyi karşılardı bu beklentiler genellikle altın olurdu. Kına

yakılırken genellikle uzun hava tarzında Türküler söylenilirdi. Giysi olarak başta; Sırmalı fes, Üst kısımda Fermana, alt kısımda Zubun, Tuman Kutnu kumaşı ve ayakta Edik giyilirdi (Ercan.20.01.2018).

Senem Kaçar'ın aktarımına göre Musabeyli ilçesinde Kız Kınası geleneği şu şekildedir; Gelin olacak kızın kınası 1 gün öncesinden gelinin kaynanası ve 2-3 yakın akrabası tarafından yoğurulur. Ve kına duası denilen dua okunurdu. Kınanın yakılacağı gecede ise kınayı gelinin kız kardeşi ve yakın arkadaşı kızın avcunun içine yakardı. Kız kına yakılacağı elini açmaz hediye isterdi hediye genellikle altın olurdu. Bu altını kayınvalide kızın avcuna yerleştirir üzerine de kına yakılırdı Kına yakılırken şu maniler okunurdu; Kınamız mübarek olsun mübarek olsun diyenin de akıbeti bol olsun, Kına geline mübarek olsun mübarek diyenin akıbeti bol olsun. Bu maniler okunduktan sonra Kına ile ilgili türküler söylenirdi bunlardan birkaçı Kınayı Getir Aney, Gelinin Kınası Çamurdan mı Olur ve Uzun Hava okunurdu. Kına bittikten sonra genellikle oyun havası oynanırdı (Kaçar.24.01.2018).

Ercan'a göre Musabeyli de Cenaze Törenleri şu şekilde olmaktadır; Cenaze olduğunda yerleşim yerinin üst kısmında cenaze sahibinin babasının veya annesinin isimleri okunurdu ve çevre köylere bildirilirdi. Cenaze töreni olduktan sonra 3 gün cenaze evinde yemek verilirdi, yemekler komşular tarafından getirilerek sunulurdu.40 gün cenaze evinde yas tutulurdu.40 gün sonrasında cenaze sahibi tarafından komşulara ve gelen misafirlere yemek verilir yas kaldırma âdeti olurdu (Ercan.20.01.2018).

Bozkurt'a göre Musabeyli de Cenaze Törenleri şu şekilde olmaktadır; Eskiden köyden biri geçindiği (Öldüğü) zaman cenaze evinde 40 gün yas tutulurdu. Cenaze evinde 40 gün yemek pişmezdi. Komşular yemeklerini götürürlerdi. Erkekler yas tuttuklarının belirtisi olsun diye sakallarını uzatırlardı.40 gün tıraş olmazlardı. Günümüzde cenaze evinde 7 gün süreyle yas tutulur oldu ve cenaze sahibi 7 gün sonra tıraş olmaya başladılar (Bozkurt.24.01.2018).

Taşdemir'e göre Musabeyli de Cenaze Törenleri şu şekilde olmaktadır; Eskiden köylerde gasil hane yoktu, biri öldüğü zaman ölen kişi kendi evinde yıkanır kefenlenirdi. Şimdi ise camilerin yanlarına gasil hane yaptılar genelde orda yıkanıp kefenlenmektedir. Cenaze gömüldükten sonra taziye ye gidilirdi orda yemek verilir

cenaze sahibinin acısı paylaşıldı. Cenaze sahibi evinde 40 gün yas tutardı bu yası belli etmek için ise 40 gün süreyle sakal uzatırdı (Taşdemir.24.01.2018).

Musabeyli yöresinde geleneksel törenler her ne kadar farklılıklar gösterse de Kilis ve Gaziantep illeri ile etkileşim halinde olduğu da söylenile bilir. Yörenin kendine has geleneklerindeki en önemli unsur yapılan düğün törenleridir. Yapılan düğünler genellikle 3 gün sürmekte ve bu 3 gün içerisinde yapılan etkinlikler (Gelin alma, Tezvah, Okuntu, Kına Gecesi) tamamen yörenin kültürünü ve geleneğini yansıtmaktadır. Bir diğer önemli unsur olan cenaze törenleri ise Kilis ve Gaziantep de yapılan cenaze törenlerine benzerlik göstermektedir.

Yukarıda da belirtilen bilgiler doğrultusunda Düğünler, Kına Geceleri, Gelin Almalar, Cenazeler gibi törenler Kilis merkezde geleneklere göre daha farklı şekillerde yapılmaktadır. Musabeyli ilçe merkezde veya köylerinde bu törenler orda yaşayan halkın yaşam şekillerine göre şekillenmesinden veya o yörenin arazi ve hava şartlarına göre şekillenmesinden dolayı farklılıklar göstermiştir. Eski zamanlarda Kilis merkezde yapılan düğünler genellikle evin havuşu dediğimiz yani bahçesinde, sinema salonunda yapılırken Musabeyli ilçe merkezde veya köylerinde genellikle harman yeri dediğimiz köyün en geniş yerlerinde yapıyordu. Günümüzde de bu yerde yapılan düğünler vardır. Bu farklılıklar cenaze gibi törenlere de yansımıştır

2.5. Yörenin Geleneksel Çalgılarına Yönelik Bulgu ve Yorumlar

Kilis merkezde kullanılan çalgılar ile Musabeyli yöresinde kullanılan pek çok çalgılar ortaktır.

Kılınç'a göre; Kilis merkezde oynanan oyunlarda kullanılan çalgılar şöyledir:

Üflemeli sazlar: Cura Zurna, Orta Kaba Zurna, Kaba ve Balaban Zurna, Çığırtma, Dilli Kaval,

Telli ve Tezeneli Sazlar: Bağlama (Yörede pençeyle de çalınmaktadır.)

Vurmalı Sazlar: Davul, Koltuk davulu, zilli-zilsiz def, darbuka

Ercan'a göre Musabeyli de kullanılan çalgılar şöyledir; Üflemeliler: Gümüşlü Zurna, Kaba Zurna, Cura Zurna, Zambır (Çatal kamış),Kaval, Düdük

Telli: Bağlama, Keman, Kabak Kemane, Cümbüş

Vurmalılar: Asma Davul, Zilli Def

Resim 30: Gümüşlü Zurna

Resim 31: Kartal kanadından yapılan Zambır

Resim 32: Kamıştan yapılan Düdük

Resim 33: Bağlama

Resim 34: Cümbüş

Resim 35: Keman

Resim 36: Kabak kemane

Resim 37: Asma Davul

Resim 38: Zilli tef

Musabeyli yöresinde genellikle düğünlerde Davulların ve Zurnaların çalındığı söylenebilir. Bu çalgıların yanı sıra bazı oyunlarda kartal kanadından yapılan Zambır dediğimiz çalgı aleti de icra edilmektedir. Oturak Âlemi denilen düğün gecesi erkek misafirlerin bir evde oturup meşk ettiği ortamda çalınan çalgıların genellikle; Bağlama, Cümbüş, Keman, Kabak Kemane, Zambır gibi çalgılardır.

SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma bulguları ışığında elde edilen sonuçlar, alt problem cümleleri dikkate alınarak maddeler halinde sunulmuştur.

Yörenin Halk Oyun Çeşitliliğine Yönelik Sonuçlar

Musabeyli yöresinde yapılan araştırma neticesinde yörede oynanan Halk Oyunları genellikle Halay başlığı altındadır. Yörede icra edilen Halk Oyunlarının içindeki figürler yörenin kültürel kimliğini de ortaya koymaktadır. Musabeyli yöresine ait olan Halk oyunlarından tespit edilenler şunlardır;

Kabalar oyununda 8 tane oyun tespit edilmiştir:

- 1.Tüm Kaba
- 2.Avşar Kabası
- 3.Yedi Deve Kabası
- 4.Bostancık Kabası
- 5.Gavurdağı Kabası
- 6.Seydi Ahmet Kabası
- 7.Mimey Halayı
- 8.Keçeli Halayı

Yarım Kabalar oyununda 8 tane oyun tespit edilmiştir:

- 1.Yarım Kaba
- 2.Seydi Ahmet Yarım Kabası
- 3.Karakuyu Yarım Kabası
- 4.Hasandağı Yarım Kabası
- 5.Misiri Yarım Kabası
- 6.Çukurova Yarım Kabası
- 7.Senem Yarım Kabası
- 8.Güsel Yarım Kabası

Düzler oyununda 3 tane tespit edilmiştir:

- 1.Düz
- 2.Aşe Düzü
- 3.Com Düzü

Şirvaniler oyununda 3 tane tespit edilmiştir:

- 1.Şirvani
- 2.İslahiye Şirvani
- 3.Çılgılı Şirvani

Galatalar oyununda 9 tane tespit edilmiştir:

- 1.Galata
- 2.Halebi
- 3.Sallama
- 4.Terşi
- 5.Cezayir
- 6.Dallı Basma
- 7.Kandilli Yar
- 8.Küllük
- 9.Yağlık Kenarı

Karma oyunundan 6 tane tespit edilmiştir:

- 1.Maney
- 2.Rişko
- 3.Susam
- 4.Berde
- 5.Koseyri
- 6.Hızımey

Erkek oyunlarından 9 tane tespit edilmiştir:

- 1.Oğuzlu(Arapça)
- 2.Meses
- 3.Sinsin
- 4.Mendilli(Zikir)
- 5.Temurağa
- 6.Keçeli
- 7.Serçe
- 8.Karaçor
- 9.Kalbur

Kadın oyunlarından 7 tane tespit edilmiştir:

- 1.Yarpız
- 2.Pekmez
- 3.Zennube
- 4.Kereboz
- 5.Demirci
- 6.Köye Giriş
- 7.Gurbetçe

Yörenin Halk Oyunlarının Sergilendiği Mekân Özelliklerine Yönelik Sonuçlar

Yörede yapılan araştırmalar sonucunda, yöre insanların özel günlerinde sergiledikleri Halk Oyunlarını genellikle köyün en geniş yeri olan ‘‘Harman Yeri’’ adı verilen mekânlarda sergilediklerini söyleyebiliriz. Günümüzde çok nadir olsa da düğün salonlarında yapılan düğünlerde de yöreye ait Halk Oyunları sergilenmektedir. Eski geleneklere son derece bağlı kalan Musabeyli yöresindeki yerel halk günümüzde de ‘‘Harman Yeri’’ denilen mekânlarda düğün yapmakta ve geleneksel halk oyunlarını sergilemektedir.

Yörenin Kılık Kıyafet Ve Takı Kültürüne Yönelik Sonuçlar

Musabeyli yöresinde geçmiş yıllarda halkın gündelik hayatta giymiş olduğu kıyafetler ve kadınlara ait takılar günümüzde Halk Oyunları giysisi olarak kullanılmaktadır. Bu gelenek az da olsa günümüzde de sürdürülmekte ve gündelik hayatta pek tercih edilmese de kültürü yaşatmak amacıyla özel günlerde ve düğünlerde yöreye ait kıyafetler giyilmektedir.

Musabeyli yöresine ait tespit edilen Kadın Kıyafetleri ve takıları şunlardır;

- 1.Sırmalı Fes
- 2.Fistan ve Kemer
- 3.Önlük
- 4.Fermana
- 5.Kutnu kumaştan dokuma Şalvar
- 6.Edik
- 7.Halhal
- 8.Gerdanlık

Musabeyli yöresine ait tespit edilen Erkek Kıyafetleri şunlardır;

- 1.Terlik
- 2.Gömlek
- 3.Aba
- 4.Kuşak
- 5.Şalvar
- 6.Yemeni

Yörenin Geleneksel Törenlerine Yönelik Sonuçlar

Musabeyli yöresinde uygulanan gelenek ve görenek, gelin alma, kına, düğün, cenaze gibi törenler bölgeye yakın olan illere ve ilçelere benzerlik gösterse de yöreye ait

olan bazı farklılıklar ortaya çıkmış ve tespit edilmiştir. Bu farklılıklar düğünden önce ve sonra yapılan yöreye ait olan geleneklerdir. Bu törenlerde uygulanan yöreye has kültürün tespiti yöre halkıyla yapılan görüşmeler neticesinde ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak Musabeyli yöresi her ne kadar Kilis ve Gaziantep'e yakın bir konumda olsa da kendi kültür değerlerini ortaya koymuş ve bunu gelenek ve göreneklerine yansıtmıştır.

Yörenin Geleneksel Çalgılarına Yönelik Sonuçlar

Musabeyli yöresinde genellikle Halk oyunları ve Meşk ortamlarında icra edilen çalgılardan tespit edilenler zurna, zambır, kaval, bağlama, cümbüş, keman, kabak kemane, davul, def ve koltuk davuludur.

Öneriler

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma sonuçları doğrultusunda ve alt problem cümleleri dikkate alınarak sunulan öneriler maddeler halinde sıralanmıştır.

Yörenin Halk Oyun Çeşitliliğine Yönelik Öneriler

Yörede yapılan araştırmanın sonucunda yöreye ait olan Halk Oyunlarının bir kısmının tespit edildiği araştırmanın içeriğinde mevcuttur. Konuya ve bölgeye yönelik daha çok araştırma yapılarak yöredeki gün yüzüne çıkmamış kültürel ve sanatsal değerlerin detaylı tespit çalışmaları sürdürülmelidir.

Yörenin Halk Oyunlarının Sergilendiği Mekânsal Özelliklerine Yönelik Öneriler

Araştırmanın sonucunda yöreye ait Halk Oyunlarının mekânsal özelliklerine yönelik çeşitli tespitler yapılmıştır. Konuya yönelik daha çok araştırma yapılarak yöredeki halk oyunlarının sergilendiği mekânsal özelliklere yönelik detaylı tespit çalışmaları sürdürülmelidir.

Yörenin Kılık Kıyafet Ve Takı Kültürüne Yönelik Öneriler

Araştırmanın sonucunda yöreye ait Kılık Kıyafet ve Takı kültürüne yönelik çeşitli tespitler yapılmıştır. Konuya yönelik daha çok araştırma yapılarak yöredeki Kılık Kıyafet ve Takı kültürüne yönelik detaylı tespit çalışmaları sürdürülmelidir.

Yörenin Geleneksel Törenlerine Yönelik Öneriler

Araştırmanın sonucunda yöreye ait Geleneksel Törenlerine yönelik çeşitli tespitler yapılmıştır. Konuya yönelik daha çok araştırma yapılarak yöredeki Geleneksel Törenlerine yönelik detaylı tespit çalışmaları sürdürülmelidir.

Yörenin Geleneksel Çalgılarına Yönelik Öneriler

Araştırmanın sonucunda yöreye ait Geleneksel Çalgılarına yönelik çeşitli tespitler yapılmıştır. Konuya yönelik daha çok araştırma yapılarak yöredeki Geleneksel Çalgılarına yönelik detaylı tespit çalışmaları sürdürülmelidir.

KAYNAKÇA

- Akis, M.(2012). ”Belgelerle Kilis”. İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi
- Akyıldız, N (2000).”Türk Halk Oyunları”. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Bebekoğlu, S. Tektuna, M.(2012). ”Belgelerle Kilis”. İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi.
- Bilgin, N.(2006). “Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi Teknikler Ve Örnek Çalışmalar”.Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Büyüköztürk, Ş. Çakmak, E. K. Akgün, Ö. E. Karadeniz, Ş. Demirel, F. (2014).“Bilimsel Araştırma Yöntemleri”. Ankara: Pegem Akademi
- Çakır, A. (2009).”Tozlu Adımlar Türk Halk Oyunları Makaleler-İncelemeler ”.Ankara: Kültür Ajans Yayınları.
- Çelikten, M.(2005).”Kültür ve Öğretmen Metaforları”. XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi”(ss.272-286) Pamukkale: Pegem Akademi Yayın Evi.
- Demirsipahi, C.(1975).”Türk Halk Oyunları”. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Duygulu, M.(2014).”Türk Halk Müziği Sözlüğü” .İstanbul: Pan Yayıncılık.
- Gazimihal, M. Ragıp, (1941). “Türk Halk Oyunları, Türk Ocaklarının Fikirlerini Neşreder” Aylık Mecmua, İstanbul.
- Güzeloğulları,N.Ertural,S.(2016).http://turkoloji.cu.edu.tr/HALKBILIM/neslihan_guzelogullari_serkan_ertural_halk_oyunlari_ortak_kulturel_degerler.pdf. (Erişim Tarihi: 15.10.2017)
- Helvacıkara, M.(2012).”Belgelerle Kilis”. İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi.
- İnce. H.(2012). ”Belgelerle Kilis”. İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi.

Kağıtçıbaşı, Ç.(1988).’’Halk Oyunu’ ’Temel Britannica, Temel Eğitim ve Kültür Ansiklopedisi.(1.10-172) İstanbul: Hürriyet.

Karasar, N. (2005). “Bilimsel Araştırma Yöntemi”. Ankara: Nobel Yayıncılık.

Kesici, Ö.(1995).’’Kilisin Şehir Coğrafyası Özelliklerine Genel Bakış’’.(1.cilt) ss-247-262.

Kılınç, Y.(2012). ’’Belgelerle Kilis’’ .İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi.

Paksoy, M. Yöntem, T.(2012). ’’Belgelerle Kilis’’ .İstanbul: Biltur Basım Yayın Evi.

Tan Nail (1985). Folklor (Halk Bilimi), Kültür Bakanlığı yayınları, Halk Kültürü İstanbul.

Uzunkaya, E.(2005). ‘’Halay Türü Oyunların Özellikleri, Dağılımı ve Hareket Yapılarının Analizi’’ , Sanatta Yeterlik Tezi, İTÜ. SBE. İstanbul.

Ülkütaşır, M. Şakir.(1973).’’Cumhuriyet’le Birlikte Türkiye’de Folklor ve Etnografya Çalışmaları’ ’Ankara: Başbakanlık Kültür Müsteşarlığı.

Ültanır, G.(2003).’’Eğitim ve Kültür İlişkisi-Eğitimde Kültürün Hangi boyutlarının Genç Kuşaklara Aktarılacağı Kaygısı’ ’GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,23 (3),302.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). “Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri”. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

.<http://www.kilis.gov.tr/tarihce>.(Erişim Tarihi:27.09.2017)

<http://www.kisabilgi.org/folklor-nedir>.(Erişim tarihi:10.04.2018).

<http://musabeyliler.org/kilis-musabeyli-tarihcesi/>.(Erişim Tarihi.19.01.2018).

<https://www.nedir.com/halay> (Erişim Tarihi:17.01.2018).

<https://www.onemforum.net/guneydogu-anadolu-bolgesi/356223-kilisin-halk-oyunlari-kilisin-yoresel-folklor.html>.(Erişim Tarihi:16.01.2018).

SÖZLÜ KAYNAKLAR

Ali İspir:1978.Müzisyen (Zurna icracısı),Kilis de yaşıyor

Bekir Yılmaz:1945.Çiftçi, Musabeyli'nin Kör Ahmet höyüğü Kocalar Mezrasında yaşıyor.

Garip Ercan:1964.Emekli, Halk oyuncu, Musabeyli Dostallı Köyünden göç etmiş. Gaziantep'te yaşıyor.

Hurşit Ağırdal:1974.Müzisyen (Davul icracısı),Musabeyli'nin Herzek Köyünde yaşıyor.

İbrahim Taşdemir:1945.Emekli Memur, Musabeyli Kızılkent Köyün 'de yaşıyor.

Mehmet Özkınacı:1988.Memur, Halk oyuncu, Gaziantep'te yaşıyor.

Mehmet Bozkurt:1945.Emekli Memur. Musabeyli Vırıklar Köyünde yaşıyor.

Sait Tilki:1978.Müzisyen (Ses icracısı), Musabeyli Vıjlı Köyünde yaşıyor.

Senem Kaçar:1946.Ev Hanımı, Musabeyli Delifakı köyünde yaşıyor.

Teyfik Karalar:1974. Müzisyen (Zambır ve Zurna icracısı) Gaziantep'te yaşıyor.